

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

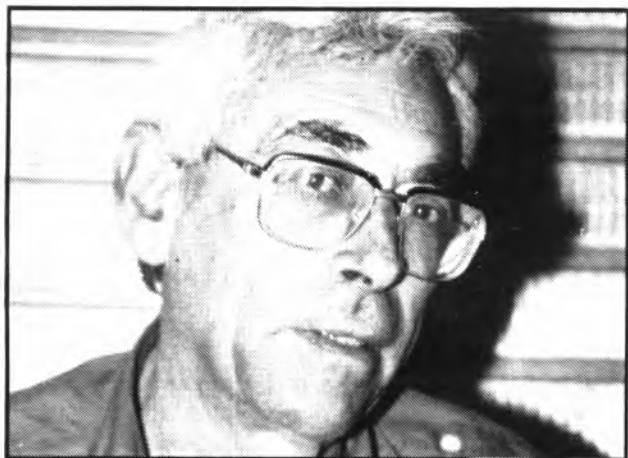
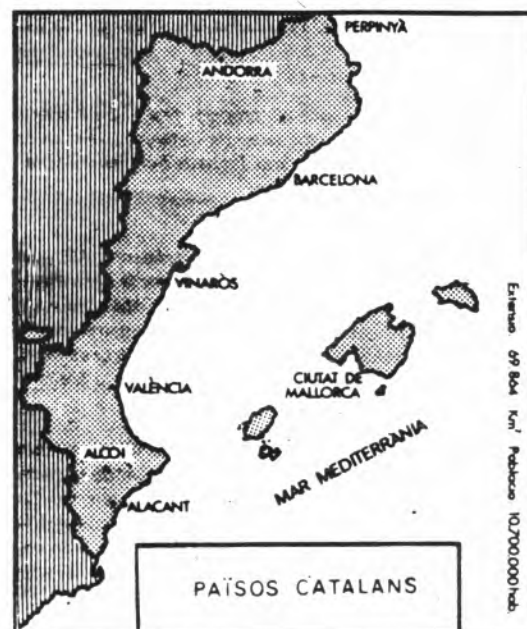

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 310

1er DE MARÇ DE 1995

PREU: 200 PTS

En Jaume Castelló és l'amo de Portes Castelló. Fa portes enrotllables, barreres, amb comandament a distància o amb clau, portes blindades i tota classe d'enginys per aturar els lladres i la mala gent, que n'hi ha molta per Mallorca. També fa manteniment i reparacions de portes i motors. Té el Taller al carrer Antoni Ribes, 29. Telèfon 462555.

El matrimoni format per l'escriptor Miquel Lòpez i Crespi i la infermera Margalida Xicano i Sansó han tingut una nina a qui han posat el nom de Núria, una nina que segur veurà la independència del nostre poble. A la fotografia també hi ha na Mònica, l'altra filla del matrimoni.

És el pilot de motos Maximilià Berardinelli amb el seu mànager Guillem Reinés. En Maximilià va fer tercer al campionat de les Balears l'any 1993 amb una moto de 80 cc. Ha sortit vint-i-cinc vegades a competir a la península. Ara no té equip, però té ofertes d'equips de la península. Li agradaria trobar espònsors mallorquins per poder defensar la nostra bandera pertot arreu. Si qualche empresa el vol patrocinar, que es posi en contacte amb el seu mànager al telèfon 612484.

Edició dedicada a les barriades que confronten amb el carrer de Manacor. Aquest periòdic se troba als millors quioscos de Mallorca. Si teniu dificultat per trobar-lo telefonau al 265005 i el vos enviarem cada 15 dies.

En Paco i na Maria Jesús se casaren el passat mes de desembre a la parròquia de Sant Marçal. Feren el sopar de noces a Binicompriat. Foto Prisma Minimax.

El sanador Jaume Joan amb el seu antic pacient Pedro Alcalá. El senyor Alcalá tenia una hemorràgia anal i els metges no veien la manera de curar-lo. Va anar a la consulta del sanador del carrer Joan Alcover, 10 i en pocs mesos va conèixer millorança. Ara ja fa cinc anys que està curat, però continua visitant al sanador per amistat i per agraïment.

La família Mates de Maria de la Salut va exposar els seus productes a Alimentaria '95. Una família que fa una quarantena d'anys que tenen matança, la primera a les Balears que fou autoritzada pel Govern a posar l'etiquetatge «Productes Artesanals Mallorquins».

Na Virginia és la coordinadora del Gabinet Matrimonial i d'Amistats de les Avingudes. Té unes trenta mil fitxes d'homes i dones de totes les races, però sobretot mallorquins i mallorquines que cerquen parella. Si estau cansats d'estar tot sols, si estau trists i depressius, no ho dubteu: telefonau-li al 717394.

XAFARDERIES

• Ho tenen malament en **Gabriel Canyelles** i els seus per guanyar les properes eleccions: després de les seves corrupteles, després de les seves botilades i ineptituds, després d'haver fet pujar al 5% el llistó per entrar al Parlament balear, després de dotze anys de nepotisme i amiguisme, l'opinió pública encapçalada pels comentaristes polítics dels diaris forasters de Ciutat i els de la Premsa Forana de Mallorca, estan ben en contra seva. Mai no s'havia vist a Mallorca que els diaris i revistes de totes les tendències es posassin en contra del PP: Antoni Serra, Planes Santmartí i Miquel Julià d'*Última Hora* es carreguen el PP i el seu trànsfuga un dia sí i l'altre també. N'Antoni Alemany del *Diari 16* ha promès treure tots els embolics i negocis inconcessibles d'en Canyelles i la seva família abans de les eleccions. El *Diari de Mallorca* investiga a fons el cas Brokerval, en què la majoria d'implicats són o han estat del PP. L'ESTEL de Mallorca fa flamada cada quinze dies contra el PP. *Llucmajor de Pinte en Ample* les hi té promeses al batlle del seu poble. I el mateix fan les revistes de Llubí, Inca, Sencelles i altres pobles de Mallorca on per causa de l'aigua, de la llengua o de la pressió fiscal, la gent va alçurada i descontenta. I la gent comenta aquestes opinions pel carrer, pels cafès, per les perruqueries i a ca seva. I la gent anirà a votar d'aquí a dos mesos.

• Perquè aquest del PP mostren cada dia que passa més el seu odi a la llengua dels mallorquins. A l'**Ajuntament d'Inca**, els partits PSOE, PSM i UM presentaren una moció que contestava a la consellera de Governació per la seva resolució d'anul·lar l'acord municipal en què s'estableix que per participar al concurs per la provisió d'un lloc de feina d'intervenció de fons, el coneixement de la llengua catalana és indispensable. En Pedro Rotger, que és el portaveu del PP, va defensar que no era necessari saber la llengua de Mallorca per fer feina a l'ajuntament i va titllar de feixistes els del PSM per defensar la llengua de Mallorca. El català és la llengua oficial de Mallorca i qui no sàpiga català no pot fer feina de cara al públic a un ajuntament mallorquí. Per fer de manobre, no fa falta que xerri ni escrigui cap llengua, però per fer de funcionari sí. A on s'ha vist mai, com pot funcionar un funcionari que no sàpiga la llengua oficial del país on funciona!

• **Unió Mallorquina de Campos** va morir temps enrera amb la venuda que va fer el president del partit, Antoni Pons, fa uns quants anys. Ara ha reviscolat amb gent nova i jove. En Miquel Llinàs n'és el president, a qui segueixen en Miquel «Nito», n'Antoni Roig, en Miquel Lesma i fins a una trentena de militants amb idees clares per defensar Mallorca. Estan segurs que a les properes eleccions tindran el suport del poble.

• Els espanyols s'apunten de manera massiva a L'ESTEL de Mallorca. S'averonyeixen i s'emprenyen amb els partits forasters que amb la seva política antimallorquina no afavoreixen l'aparició d'emissores de ràdio ni de diaris en la llengua dels mallorquins. Els espanyols tenen un sentit molt fort de la dignitat i de la justícia, i veuen a les clares la injustícia que suposa el fet que totes les emissores de ràdio i els diaris a Mallorca sien en castellà. Els mallorquins, avesats a l'esclavatge i al colonialisme, que patim des de fa tres segles per part de l'Estat espanyol, no reaccionen amb la mateixa ràbia que els espanyols. Tot és qüestió de temps, quan s'adonin de la injustícia, la seva ràbia farà matx i els partits forasters PP, PSOE i EU acabaran la feina al Parlament Balear. Ningú els votarà.

• No ho hem sentit perquè no els escoltam mai, però ens han dit que l'altre diàssia un oient va demanar a l'**emissora d'UH**, per què no xerraven en mallorquí. La resposta del locutor fou *que si li garantien que guanyarien igual que xerrant en castellà, xerrarien en mallorquí*. Mentida podrida; totes aquestes emissores parlen en castellà per imperatius polítics i no per imperatius comercials o econòmics. Unes a altres es fan una competència ferotge i tenen serioses dificultats per sobreviure amb l'escassa publicitat que s'han de repartir entre totes. Si en sortissin algunes en català, tindrien publicitat abundosa i la seva economia seria boníssima. El Govern espanyol, però, no ho vol. I el Govern balear, tampoc. I ells comanden.

• Igual que les revistes: últimament han sortit a Ciutat *La Gaceta*, *El Miniperiódico* i *Per Lliure*. Aquest darrer periòdic només té el títol en català, però els altres dos ni això. Als llocs de venda de periòdics i al carrer s'hauran d'enfrontar amb una competència ferotge. Amb centenars i centenars de periòdics i revistes escrites en castellà. La seva vida serà curta, curtíssima. Els qui els fan no podran pagar la impremta i la revista morirà.

• Com la revista *S'Unió de s'Arenal*, que no ha sortit des de primers de desembre de l'any passat. Va anar bona una temporada amb els anuncis del Govern balear i els de l'Ajuntament de Llucmajor, però ara no surt. Per què? És una revista vil·lingüe. És una revista vil, i la gent no la vol.

• Com les ràdios mallorquines que són vil·lingües. Són vils i emprenyen els oients, que es passen a Catalunya Ràdio o a altres emissores catalanes que xerren tot lo dia en català.

• **Titoieta Ràdio**, l'emissora municipal d'Algaida, convoca per segona vegada el premi Santa Annetta, destinat a individus o grups que promocionin la llengua catalana. El guardó es lliurarà el pròxim estiu coincidint amb les festes patronals d'Algaida. L'atorgament es farà pública el 26 de juliol, festivitat de santa Anna. Els promotors, col·laboradors i oients de Titoieta Ràdio poden presentar els candidats fins al 30 de juny a la Casa de la Vila, carrer del Rei, 8, d'Algaida. Telèfon 125335. Fax 125044.

• Ara fa cent anys que va néixer **Vicente Rojo**, un general republicà que va morir l'any 1966. El general Rojo va ésser l'estrateg de l'exèrcit popular. Va organitzar la defensa de Madrid i amb el poble madrileny va contribuir a aquell episodi de la història espanyola. També va ésser l'estrateg del passatge de l'Ebre. Una batalla que va destruir la capacitat de defensa de la República, que va retardar el començament de la segona Guerra Mundial i va contribuir a la derrota final del feixisme mundial. El general Rojo és un exemple dels militars espanyols que en la guerra foren fidels als ideals republicans.

• **El poble irlandès**, sotmès històricament a la tutela de l'imperialisme anglès, ha mostrat anys i anys una capacitat de lluita armada per assolir l'alliberament nacional. Un fet nou es va produir l'any passat. L'IRA abandonà la lluita armada i reclamà que les forces angleses abandonin el territori nacional irlandès. Un mes després els irlandesos protestants i unionistes abandonaren al seu torn la lluita armada. Es poden establir paral·lelismes entre aquest cas i el cas català i basc, territoris que foren envaïts pels exèrcits de la coalició franquista. L'ETA, per aturar l'activisme basc, demana l'evacuació

del seu territori nacional de les tropes espanyoles.

• El 20 d'octubre passat va tenir lloc a Foix la inauguració del **túnel de Puimorens** que travessa els Pirineus i permet la comunicació entre Catalunya Sud i Catalunya Nord. Entre Tolosa del Llenguadoc i Barcelona. Hi assistiren les més altes personalitats polítiques franceses i espanyoles. A les televisions franceses no esmentaren que hi hagués autoritats catalanes; per aquests *mass-media* un país que s'anomena Catalunya no existeix. Així mateix, digueren que el president Mitterrand i el president González reteren homenatge als guerrillers republicans espanyols que alliberaren Foix de l'ocupació alemanya.

Branca Violència

Tomeu Martí i Florit

La mort d'un seguidor de l'equip de futbol de la ciutat italiana de Gènova, en un enfrontament entre genovesos i milanistes, ha tornat a posar d'actualitat el fenomen de la violència als estadi de futbol.

Des d'aquesta mateixa secció hem denunciat varies vegades la connivència i el *laissez faire* amb què actua la policia espanyola amb la banda de nazis espanyolistes que actuen al Lluís Sitjar.

Ho hem denunciat i ho reiterem, encara a risc de fer-nos pesats, perquè si la nostra obstinació val per evitar alguna desgràcia irreversible —estic parlant de morts, senyor Gerardo Garcia— serà ben emprada tota la tinta que hem fet córrer (més val que corri la tinta que no la sang). I no estic exagerant. Ja hi ha hagut alguna agressió per part dels nazis espanyolistes.

I per si encara hi ha algun lector que no sap en quin món vivim i creu que allò que aquí escric és fruit d'alguna paranoia meua, aquí va una història, real com la vida mateixa.

El dissabte 7 de gener, quan el Real Madrid va guanyar el Barça al Santiago Bernabeu, un centenar d'eixelabrats madridistes (entre els quals, per cert, s'hi podia veure els components de la penya "mallorquinista" de nazis espanyolistes) va anar a celebrar el resultat a la plaça de les Tortugues.

Un aficionat barcelonista, que viu a les rodalies de l'esmentada plaça, va treure la bandera del seu equip al pas d'uns fanàtics madridistes. Aquests, en veure'l, no varen tenir cap més ocurrència que pujar al pis del barcelonista i un d'ells va esbucar la porta de la casa i va destrossar el rebedor de la mateixa. Tot seguit, els seguidors madridistes varen fugir.

El culer agredit va presentar la corresponent denúncia, ja que havia pogut veure la matrícula del cotxe dels agressors...

Pocs dies després es va poder identificar l'agressor, era ni més ni pus que un membre de la policia espanyola, qui en saber-se descobert es va personar, plorant, a casa de l'agredit, tot suplicant-li que retirés la denúncia.

L'agredit, no sabem ben bé per què, va accedir a la petició del policia agressor i així, una vegada més, un altre delictes quedarà impune.

Ja veis en mans de qui està la nostra seguretat.

L'ESTEL de Mallorca. El diari dels mallorquins. Editor i director: Mateu Joan i Florit. Col·laboradors: Jaume Sastre i Font, Mateu Sastre i Joan, Joan Estades de Montcaire i Bisbal, Climent Garau i Salvà, Tomeu Martí i Florit, Miquel López i Crespí, Miquel Julià i Prohens, Joan Quetgles, Jordi Caldentei, Jaume Tallaferró, Encarna Parreño.

Depòsit Legal: PM-473-80. Impressió: Hora Nova S.A. Publicitat i subscripcions: Camí de les Pedreres, 30. Apartat de Correus 124. 07600 s'Arenal. Telèfon, contestador, fax: 26 99 41. Telèfon, contestador: 26 50 05.

Fins un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci
ÒPTICA SBERT
SANT MIQUEL, 83 (Cantonada Avingudes)
Graduam i adaptam lentilles
Per la compra d'unes lentilles li regalarem un altre parell d'iguals.
Ulleres de sol i graduades
Tif.: 72 14 25

Salutació del president de la Comunitat Autònoma amb motiu de la commemoració del dia de les Illes Balears

Dotze anys d'autonomia són una fita important que jalona el camí de la recuperació de la nostra identitat com a poble. Els pròxims dies 4 i 5 de març els ciutadans de les illes Balears commemoraran dotze anys d'Estatut d'autonomia, dotze anys d'autogovern. I ho celebrarem a la vila de Lluçmajor, justament el «lloc major», on el rei Jaume III va perdre la vida defensant el Regne de Mallorca. Aquesta és la festa de totes les Balears on tots ens retrobam amb la nostra història i reclamam l'enfortiment de la nostra vocació com a país.

Els dotze anys d'autonomia tenen, com tota obra humana, llums i ombres, moments d'eufòria i moments de desencís. Probablement, tots pensàvem fa alguns anys que el camí seria molt més fàcil. Però és un camí pedregós, amb dificultats i, de vegades, sembrat de recels i desconfiances des dels poders centrals cap a les comunitats autònomes.

És cert que durant els dotze anys darrers, les Balears s'han situat com a capdavanteres en el món de l'economia i del progrés. Que som l'única comunitat espanyola que reuneix totes les condicions per figurar entre les comunitats europees més avançades. Però, així i tot, hem d'esser inconformistes. Hem d'aspirar a molt més.

Tenim davant un gran repte: Des de fa alguns anys feim feina per a trobar un sistema que elimini les dificultats de la insularitat, per poder competir en igualtat de condicions amb la resta de les regions continentals. Es tracta de facilitar l'arribada d'empreses de tecnologia nova i neta, adequar la fiscalitat per a les empreses de les Balears, millorar la competitivitat de l'agricultura, reduir impostos sobre consums que són bàsics i garantir la qualitat de vida per tots els ciutadans.

I no ho demanem per tenir privilegis. Ho demanem per justícia. Pel fet de ser illes no hem d'estar en inferioritat de condicions respecte a la resta de ciutadans espanyols. Ara, el Projecte de règim econòmic i fiscal ja està en el Parlament. Però, fins que no sigui aprovat definitivament per les Corts Generals ha de passar encara moltes dificultats. Hem de vèncer molts d'entrebancs, hem de superar moltes incomprensions. Per això, fa falta més que mai la unió de tots i la conjunció d'esforços per aconseguir allò que consideram just i necessari per al futur de les Balears.

I celebrem aquests 12 anys d'autonomia amb esperit festiu. La Primera Mostra de Cultura Popular inundarà els carrers de Lluçmajor amb un ambient de festa, on seran presents els cavalls de Menorca, el folklore més arrelat a les Pitiüses; el tir amb fona, els cossiers, el cavallets, els grups musicals, els xeremiers, els caparrots i dimonis de totes les illes. Una autèntica mostra de les tradicions que hem heretat dels nostres avantpassats i que tenim la responsabilitat d'apreciar i de mantenir. Son hereus d'un tresor i no el podem malbaratar. L'hem de cuidar i l'hem d'estimar.

I per recordar el darrer rei de Mallorca, que regà amb la sang de l'esperança els nostres camps, Lluçmajor es vestirà de festa major per lliurar de manera solemne la Medalla d'Or de la Comunitat Autònoma als

donants de sang de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, en reconeixement de la seva tasca generosa, altruista, solidària i humanitària. Donar sang és donar la part més personal i pròpia de cada persona. Donar sang és donar vida.

Amb aquest esperit, jo convid a tots els ciutadans

de Formentera, Eivissa, Menorca i Mallorca a participar en els actes commemoratius del Dia de les Illes Balears. Perquè som un poble que sap valorar la recuperació de la senyes que marquen la seva identitat, però, per damunt de tot, sap que la solidaritat i la unió han de marcar el rumb del futur. **Gabriel Cañelles Fons**

DIA DE LES ILLES BALEARS

LLUCMAJOR, 4 i 5 DE MARÇ DE 1995

PROGRAMA

DIA 4 DE MARÇ

LLUCMAJOR:

- 11,00 h. Inauguració de la Primera Mostra de Cultura Popular de les Illes Balears al passeig de Jaume III.
- 13,00 h. Exhibició de balls folklòrics de Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera, a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 17,00 h. Carrusel de la Policia Muntada de Palma al terreny de la finca confrontant amb el col·legi públic Jaume III.
- 18,30 h. Trobada de glosadors de Mallorca i Menorca a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 20,00 h. Cançons i tonades d'antany a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 21,00 h. Ballada popular amenitzada per els grups Música Nostra, Rondalla Bellver i Es Rebost de Menorca al passeig de Jaume III

PALMA:

- 21,30 h. Concert de l'Orquestra Simfònica de Balears "Ciutat de Palma" amb la col·laboració de la cantant Genia Tobin al Teatre Principal de Palma.

DIA 5 DE MARÇ

LLUCMAJOR:

- 09,00 h. Cercavila amb els personatges de les *Rondaies mallorquines*, xeremiers, caparrots i dimonis de les illes.
- 11,00 h. Missa solemne presidida per l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Mallorca, acte institucional i lliurament de les Medalles d'Or de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears 1995 als Donants de Sang de Mallorca, Menorca i Eivissa i Formentera, a l'església parroquial de Sant Miquel.
- 12,00 h. Tir de fona al terreny de la finca confrontant amb el col·legi públic Jaume III.
- 12,30 h. Cançons, dansa i cavalls de Menorca a la Plaça de l'Abeurador Rodona.
- 13,30 h. Danses de Cossiers i Cavallets a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 17,00 h. Lliurament d'estendards a les cases de Balears a l'exterior a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 17,30 h. Actuació dels grups de balls de les cases regionals d'altres comunitats autònomes a Balears, a l'escenari situat al final del passeig de Jaume III.
- 20,00 h. Fi de festa amb balls de gegants i caparrots, amenitzada per la Banda de Música de Lluçmajor.

Focs artificials

GOVERN BALEAR

CONSELL INSULAR DE MENORCA

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

CONSELL INSULAR D'EIVISSA - FORMENTERA

AJUNTAMENT DE LLUCMAJOR

Aquest periòdic està realitzat amb equips d'informàtica

Canon

Carrer de Jesús 34 baixos
Tlf.: 20 73 62 (5 línees)
Fax 20 40 29
07003 Ciutat de Mallorca

TENNIS SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Håndbol
Petanca
Cir. Footing
Squash
Volei
Mini golf
Tennis Taula
Gimnàs
Final Avda. Son Rigo - Tel. 74 33 66
Sometimes - Palma de Mallorca

SERVICIO OFICIAL OPEL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 - LAS CADENAS
07600 EL ARENAL - PALMA (BALEARES)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Carretera Militar, 185 Ses Cadenes
07600 S'ARENAL DE MALLORCA

COM qui no diu res i fa molt poc, la teva figura, Guillem d'Efak, esdevé senyera flamenjant de mallorquinisme i catalanitat. Això és el que se'm va ocórrer, un cop realitzat aquell únic homenatge, històric, que vas rebre l'any passat a l'Auditori de Palma: Tot va anar COM UNA SEDA, Guillem. I així t'ho dic, avui, quan t'has embarcat una altra volta cap al món infinit de la mar blava...

Un home, negre, fill de mare guineana, que parla, canta i escriu en català a Mallorca! Avui dia n'hi ha més, però fa cinquanta anys només n'hi havia un en tot el món: eres tu, Guillem Fullana i Hada d'Efak, fill d'en Guillem "Cremat" de Manacor.

No seria aquesta la primera vegada que qualcú, d'una manera o una altra m'hi relaciona, amb tu. Per evidents motius de semblances pigmentàries a la pell. Cosa que, com saps, es remunta al que va succeir a principis d'aquest segle per devers l'antiga colònia espanyola de la Guinea equatorial: allà mateix on nasqué ta mare, també hi va néixer mon pare. I és justament aquí, a Mallorca, on nasqué ton pare i ma mare, on hem anat creixent els fills de l'una i de l'altre.

A dir ver, que no ens hem arribat a tractar i conèixer, fins que no hem estat ja ben granats. Ho saps molt bé. La manca de comunicacions existent als anys cinquanta en aquest país nostre no s'afavorien ni poc ni gens l'acostament. Ara bé, allò que impedia o no impulsava la coneixença mútua, teva i meva, es va trencar un bon dia a través de la paraula: brollava de la boca d'un descendent dels "fang", alhora que també ho feia d'un descendent dels "bubi".

Sent tots dos conradors de la paraula, per uns motius o uns altres força diversos, un bon dia ens adonam que existim. Llavors sé que, a Mallorca, no és la meva nisaga l'única mulata: hi ha un altre negre a Manacor "fill de mare gineuana, que parla, canta i escriu en català".

Els qui estimam el nostre poble de Mallorca, crec que tenim com a bo el fet que les generacions més joves sàpiguen, i que les més adultes no oblidin mai, que tu, Guillem, ets un home que escrius molt en català.

Des que l'any 1956 es publicà el teu primer llibre *El poeta i la mar*, fins que l'any passat se't divulgà el darrer *Poeta en bicicleta*, com a "home, negre, fill de mare guineana, que parla, canta i escriu en català a Mallorca", compons i declames un llarg enfilall de rics poemes; fas i recites una teringa immensa de gloses populars; compons i representes un bon grapat de peces de teatre; elaboras un bell ramell de narracions de tota casta; produeixes tot un seguit de lletres de cançons; conres amb intensitat literatura dedicada específicament al públic infantil, etc. Es fa palès, cada dia que passa, que tu, Guillem d'Efak, escrius molt, i sempre en català.

Així i tot, amic Guillem, no només ets escriptor, també ets cantaire. D'aquells qui canten molt, i en català. Amb la guitarra a la mà, tocant en orquestres de sales de festa, entretenint durant els descansos el personal que

Guillem d'Efak, per als més joves

acut als cinemes de Ciutat, enregistrant discos, escampant pertot arreu el so i el missatge de la nova cançó catalana —quan això encara és delictes perseguit per la policia i ets multat per l'autoritat governativa; quan ningú no parla encara de cap casta de normalització lingüística que no sigui la de Castella; quan sempre i gairebé tot es canta en castellà—. Llavors, Guillem, tu cantes i cantes: cantes molt, i en català.

Gaudir de prop del tracte amb tu, permet veure amb nitidesa que també ets un home que parles molt, i en català. Home de paraula, que molt fàcilment et surt dels llavis, amb expressions planes i falagueres, clares com les aigües de la platja des Trenc. En topar-se amb tu, hom té l'ocasió de comprovar en viu i en directe que les paraules, molt ben dites, et vessen a barrumbades i en surten a torrentades.

Un africà de Mallorca, com tu, que esdeven bon conrador de la llengua catalana, mitjançant la teva veu i la teva lletra, tant a la nostra illa com fora d'aquesta, ens esperoneges, a tota la gent mallorquina, amb el teu exemple personal i la teva dedicació infatigable, al cultiu d'allò que més ens identifica com a poble: se sap que ets mallorquí, sobretot quan se t'escolta la veu i l'idioma que utilitzes.

Illa mediterrània, força malmenada per gairebé tots els costats, Mallorca continua acollint gent de pertot arreu del nostre planeta. Ciutat n'és una bona mostra: famílies senceres dels cinc continents s'hi estableixen i en fixen el lloc de residència. Bo serà que tinguem prou coneixença de l'arrelament profund d'un guineà, que hi ha romàs capdavanter en l'ús de la paraula que hi han anat trameteint generacions passades.

La lluita per una vida digna esdevé en tu, Guillem, una constant. Tot al llarg dels anys del teu viatge pel planeta. La dignitat personal, d'home lliure i solidari, et caracteritza sempre com a manacorí i mallorquí de casta.

La paraula de poeta cala endins dels qui t'escolten o et llegeixen. La teva veu cantaire sona forta dins l'oïda i la consciència dels qui som compatriotes.

Estic amb tu, Guillem, quan afirmes i recontes les històries dels paisans que han lluitat pel nostre poble. I s'hi han deixat la pell en aquest drama.

Mallorca, la nostra illa mediterrània, no es trobà tota sola

CECIL BUELE
RAMIS

en aquell gest d'agraïment i lloa, amb què et va voler retre un homenatge, tot reconeixent públicament la labor que has fet fins ara, i la que fas i que faràs en endavant des d'ara: s'hi sumaren altres companys i altres companyes de la resta dels Països Catalans. Això, Guillem, solament tu has estat capaç de fer-ho! I ho has aconseguit sens mida. Sobretot ara, quan te'n vas a romandre al bell país de tots, al cel, ens fa molt de goig i ens afaflaga haver-te tingut com a company de viatge en aquest país de catalans illencs de perifèria. Si vols que així t'ho digui, aquest rumb dels teus viatges moltíssim més ens agermana! Cecili Buele i Ramis. Ciutat

Homenatge a Guillem d'Efak

Per Miquel Lòpez i Crespi

Guillem d'Efak

Lo Tort Ballester indicant el camí,
la llibertat

La pàtria antiga
el matís exacte que esperàvem unglejant l'asfalt
dissenyant somnis de la sorra aferissada
en la gola del llop on no hi ha síl·labes
ni belles músiques dessota el xàfec que ens aclapara
Guillem d'Efak

inventariant els signes dels vençuts grafiats a les façanes
vertiginoses faules plenes d'herois i de batalles
cisellant cançons amb tota la lluminositat del safir
(l'era una colla de veure, tots eren manacorins.
Fent-se costat un a l'altre anaven replegant amics.)
Guillem d'Efak a l'albaneix

Fuetejant a l'ombra d'aquest ample
preludi bellament majestuós
ascendint amb el seu propi esforç i alè
aixecant les llambordes del carrer
provant de trobar els llargs eclipsis circulars
la llibertat

els primers colors inaugurals
una història ben nova amb olor de magnòlies
o com una música o un somriure
Guillem d'Efak travessant les senderes ondulants del desert
cuca de llum dintre dels nostres ulls a la deriva
transformant-se
lliscant

constel·lació de remors
paraula-àliga dels cims
llamp dintre l'ànima
en plena gravitació
engendrant ritmes
devoradors imperatius sota la lleu carícia del mestral
Guillem

definint el codi cal·ligràfic del fum
volent tastar el miracle dels segles
cercadors de mites vibrants
etern mariner salpant enmig de l'aspror de les matinades
redescobrint

a Son Coletes
immensos territoris submarins
l'hieràtic relleu dels nostres morts
incrustats en el fang de les artèries.

Miquel Julià i Prohens

El perenne record d'en Guillem

Mai va esser foraster ni estranger a ca-nostre. El novíngut d'Àfrica central, Guillem Fullana i Hada d'Efak, com un brot de planter trasplantat als carrers d'Es Barracar de Manacor, hi aferrà, hi tragué profundes arrels, hi cresqué pletòric de branques i la seva esponera s'estengué saborosa de fruites, que anà oferint als ciutadans d'una «raça dreterera i forta» en safata de sons i

de veus caldes.

No, no va esser mai ni foraster ni estranger a ca-nostre. Conegué, estimà i s'enganxà a la nostra llengua, com si d'ella dependís el seu ser o no ser; caigut al nostre sòl, com un meteorit en plena mar blava, agafà el fil de la història de la terra que l'acollí; xuclà la saba de les seves tradicions, contes i vivències; se n'adonà i cantà condolgut i arriscat les desgràcies i injustícies polítiques del seu poble; i àdhuc empengué la nostra gent a viure amb gosadia i fe a sa pròpia identitat:

«El vell regne de Mallorques mai no ens el faran bocins, per això la Història crida: Siau qui sou, mallorquins!»

Fou home d'idees clares i sentiments ben vius i bategants, que xuclà de les venes d'una pàtria amb la qual s'empeltà i n'assimilà les «fibres íntimes». Ens deixa una estampa alligadora per a tants forasters i estrangers que els convida a ungir els seus llavis i orelles amb veus i paraules indígenes i a il·luminar els seus ulls amb el matís de nous horitzons. Una veu també alligadora per als mateixos mallorquins, algun dels quals «per honra té esser bord» ni «del terror dels avis en beu saba legítima», com diu el nostre poeta.

No, Guillem d'Efak no fou perfecte; però els seus defectes i mancances el feien més autèntic. Va esser i va viure. El contacte de la

seva bonhomia i optimisme ens posava de bon humor. Li agradava la gresca, la diversió i la sal. Quan es va posar en escena la primera (i darrera fins avui) revista de teatre en mallorquí, va compondre tres pecetes de fina vis còmica. No em puc resistir a escriure'n una petita mostra.

«Nina 1ª: Qui xerra a tot drap, qui tot vol fer-ho e res sap cau en terra, es trenca el cap...
Nin: O el fan ministre!».

Que la seva imatge no es decanti dels mallorquins i ens segueixi estimulant amb les eves lletres, el ressò de la seva veu i el ruixim de les seves lliçons.

La lluita per la llibertat a començaments dels anys setanta

Miquel Lòpez i Crespi

No sé quines estranyes circumstàncies o necessitats vitals (la simple subsistència quotidiana) em portaren a treballar una temporada amb un grup d'arquitectes progressistes que tenien el despatx en el carrer Estudi General, ben a prop de Capitanía. Crec que les coses anaven malament per al taller del meu pare, i, per a poder pagar el lloguer de l'apartament que tenia al carrer Antoni Marquès, vaig haver d'aprendre una mica a fer de delineant.

Qui em va portar a entrar en contacte amb en Guillem Oliver i na Neus García Inyesta fou un altre arquitecte del Brasil d'origen mallorquí, en Joan Vila, que, juntament amb la seva dona —Berta, una jueva d'ascendència alemanya, especialitzada en Pessoa—, havia estat represaliat per la dictadura militar al seu país. Amb Joan Vila i na Berta férem un llarg viatge per l'Europa del socialisme degenerat que ens permeté constatar tota la misèria econòmica i cultural d'aquells pobles oprimits per una nova burgesia "roja" (la burocràcia estalinista). Amb un atrotinat R-10 arribàrem fins a la Mar Negra, travessant fronteres, menjant a la vorera de la carretera, enmig del carrer, qualsevol cosa que trobàvem en uns esquifits mercats sortits d'un malson. Allò fou una vacuna doble contra qualsevol provatura de simpatitzar amb els partits que, a Mallorca, eren satèl·lits, agències de propaganda pagades pels nous tsars de Moscou amagats sota la bandera roja.

A la cooperativa d'arquitectes de l'Estudi General hi treballaven, conspiraven contra el feixisme i muntaven accions revolucionàries, en Manolo Cabellos, Carles García Delgado, Pere Thomàs (el germà de na Lila Thomàs i de l'autor teatral Antoni Mª Thomàs), a part dels mateixos Guillem Oliver i na Neus Inyesta. També començà l'activitat revolucionària per aquells indrets el qui més endavant seria el responsable del PTE a les Illes, el delineant Miquel Tugores, en "Tugui", per als amics. Na Joana Mª Roca hi compareixia sovint, per l'estudi. Era una dona d'un fort caràcter, molt influïda pel maoisme i la revolució cultural xinesa, i per això, pel seu tarannà, en certa mesura estalinista, topava políticament amb els que formaven part de la cooperativa. La tendència majoritària entre nosaltres —completament antidogmàtica— tenia molt més a veure amb l'anarquisme llibertari i l'herència trotsquista i consellista del moviment obrer que no pas amb el dirigisme burocràtic que regnava als estats del socialisme degenerat.

No tot eren escriptors, delineants i arquitectes, els qui ordien accions revolucionàries al carrer de l'Estudi General. El matrimoni Oliver-Inyesta, mercès als seus experiments vers una arquitectura de contingut social —planificaren una de les primeres cooperatives per a treballadors amb poc poder adquisitiu—, coneixien molts picapedrers i gent relacionada amb la construcció. Un nombrós grup d'obres seguí un antic militant del PCE, un "dirigent natural de la classe obrera", dèiem aleshores, que havia estat tres o quatre anys empresonat. Era en Julián Nieto, un home que sempre, en parlar del carrillisme, no deia "el PCE", sinó "el POU". Explicava que acceptar la política conciliadora de Carrillo amb la burgesia era talment llançar-se fernet de mans i peus dins d'un pou sense fons. Aquell grup no tenia una estructura centralitzada de partit. Tothom feia el que podia al seu aire, sense estar subjectes a una militància determinada. En Pere Thomàs, per exemple, una curta temporada s'encarregà, voluntàriament, de la formació dels obrers del grup i, a la seva casa particular, a les avingudes, davant el cinema Augusta, feia lectures col·lectives del "Què fer?" de Lenin. Na Neus i en Guillem i jo mateix, anàvem al cau dels cristians d'es-querra, al carrer de la Mar, a fer quelcom de semblant. Els

famosos manuals de Marta Harnecker! En Carles García Delgado, afeccionat al cinema amateur, fou un dels primers mallorquins que anaren a Portugal, quan la revolució dels clavells, i filmà amb la seva càmera, a Lisboa, els esdeveniments del moment. Els documents que portava els muntava a la cooperativa i després els projectàvem a diversos indrets: barriades, cases particulars, acompanyant una tasca divulgativa d'una gran importància. De la meua banda, malgrat no tenia càmera de cine, també aprofitava els meus viatges per a fer-ne reportatges de diapositives, i els passava igualment allà on podíem. Portava, per a la seca lectura o posterior traducció, materials de "El Manifesto", "Lotta Continua", "Democrazia Proletaria" o de la IV Internacional (secció francesa).

L'Estudi esdevenia un cau d'eterna discussió política. No guanyàvem gaire diners —els suficients per a subsistir— car la major part del temps era emprada en el debat ideològic i en la planificació d'accions antifeixistes. Quasi totes les octavetes que férem tenien relació amb els crims de la dictadura i, dividits en piquets, sortíem a les nits a repartir-les per les barriades extraradials.

A part de les discussions estrictament polítiques, tampoc no faltaven en els debats les anàlisis de la funció de l'art i de l'arquitectura dins d'una societat capitalista. A l'època "gloriosa" en que la major part dels arquitectes mallorquins s'enriquien fent de lacais i servils dels grans especuladors immobiliaris, aquells companys feien tot el possible per a no integrar-se dins el maremagnum de la corrupció generalitzada i la destrucció de la natura i el paisatge que planejaven damunt la nostra terra. Discutir sobre les concepcions arquitectòniques d'El Lissitzki. B. Lavrov, o els germans Vesnin, i la futura "ciutat socialista", no donava diners, evident. Però així era també la clandestinitat. Aleshores qualsevol qüestió discutida tenia un sentit i una projecció de futur que ara, consolidada la reforma, ja no té.

Els primers mesos de 1974 estaven marcats per les lluites i mobilitzacions per provar de salvar la vida del militant anarquista Salvador Puig Antich (que, sense que ho poguéssim impedir, seria assassinat implacablement per la dictadura). Un dia ens arribà una octaveta signada pels presos polítics de la Model de Barcelona. "Informació sobre el Consell de guerra del MIL" (MIL eren les sigles del Moviment Ibèric d'Alliberament, del qual formava part Puig Antich). El comunicat el signaven membres del FRAP, del PCE (m-l), FAC, CNT, UGT, PSOE i un grup de presos independents. Qui ens va fer arribar l'octaveta ens va dir que els membres del PSUC-PCE no volgueren sortir en defensa d'un "terrorista".

Decidírem fer alguna cosa concreta a Ciutat i, vist que els partits de l'"oposició" no es movien ni donaven senyals de vida, impulsàrem les activitats en defensa del jove anarquista. Crec que en Manolo Cabellos i en Joan Vila s'encarregaren d'establir contactes amb altres grups. No he pogut aclarir mai si el PCE hi volgué intervenir. Pareix que hi hagué els mateixos problemes que a Barcelona. El MIL no era una organització "presentable" i feien anques enrere per por a complicar-se amb accions que atemorissin als possibles "aliats" burgesos o procedents del franquisme (les forces "aperturistes", en el seu llenguatge reformista).

Arquitectes, delineants, picapedrers, ens dividírem en "comandos d'acció" —a cada un corresponia un sector de la ciutat—. Volíem fer quelcom de diferent, quelcom que tingués certa repercussió ciutadana. Les pintades eren cada vegada menys efectives, car membres de la Guardia de Franco i guàrdies civils

retirats informaven de seguida a la Policia Política i una brigada s'encarregava d'esborrar-les (igual com anys més tard farien el PSOE, la UCD i el PP).

Aquella nit decisiva, quan ja sabíem que de matinada seria executat el jove anarquista —no creïem en un indult de darrera hora—, ens reunírem per a començar la tasca. Havíem acordat no fer pintades. Aquesta vegada es tractava de fer uns cartells —de la mida d'un full de diari— i, al vespre, quan tothom dormís, anar botiga per botiga introduint-los per l'esclota dels vidres, dins del mostrador. A l'endemà —era diumenge i els comerços estarien tancats—, tota la ciutat podria llegir les consignes a favor de Puig Antich i contra el govern dictatorial. La Brigada Social no podria anar a cercar cada propietari, botiga a botiga, per a fer-los retirar la propaganda.

Dit i fet, cada grup marxà al seu lloc de reunió per a començar la feina. En el meu hi havia l'arquitecte Joan Vila i la seva dona, Berta; en Manolo Cabellos i un ex-legionari, un obrer en atur que no tenia por a res.

En retolador, damunt paper blanc, començàrem a escriure: "Feixistes assassins, llibertat per a Puig Antich!", "Puig Antich és viu!", "Judici popular contra els criminals!" i altres de semblants.

A la nit, prop de les dues de la matinada, sortíem i complíem amb el sector assignat al nostre "comando" —centre de ciutat—. No hi hagué detencions. Cap dels grups d'acció tingué baixes. Les cites de seguretat funcionaren a la perfecció i, a l'endemà, mesclats amb la gent, poguérem circular per Palma veient el fruit de l'eficient feina subversiva. La Social no pogué fer res! Tota la propaganda en contra la dictadura romania intacta, en els mostradors, tal com l'havíem deixada la nit anterior.

Amb el temps, el grup del carrer Estudi General s'anà dividint i cadascú acabà militant en distintes organitzacions —o alguns restaren independents, continuant fent diverses tasques antifeixistes. En Guillem Oliver i na Neus anaren aprofundint encara més dins l'anarquisme llibertari. En Manolo Cabellos i na Joana Mª Roca entraren en contacte amb el Grup de Formació Marxista-Leninista. Malgrat el maoisme-estalinisme mai em va seduir especialment, hi vaig anar a la primera reunió que es va fer al piset que en Manolo Cabellos tenia al carrer de Sant Alonso. Hi eren presents: n'Isidre Forteza (futur portaveu de l'Assemblea Democràtica), que ja havia estat detingut a València arran d'un enfrontament amb els "grisos", i l'home havia llançat pedres contra les forces repressives; en Miquel Àngel Riera (el fill del pintor Gaspar Riera). En l'argot de la clandestinitat, en Miquel Àngel era conegut per "El Gran Hermano". No vaig poder aclarir mai si era per la seva alçada o tenia res a veure amb la novel·la d'Orwell, "1984". Un misteri insondable, aquest malnom! Jo, malgrat ja simpatitzava amb la pràctica i la teoria dels Cercles d'Obrers Comunistes (que després, amb altres organitzacions, donaren lloc a l'OEC), juntament amb l'arquitecte Joan Vila i la seva dona, també hi érem a la reunió. Més endavant, el Grup de Formació Marxista-Leninista es convertirien en MCI (Moviment Comunista de les Illes), i n'Isidre Forteza en un dels seus quadres dirigents.

En la formació del Moviment Comunista de les Illes (MCI) la meua biblioteca de clàssics del marxisme i del moviment obrer hi jugà un paper molt destacat. "El Gran Hernano" (en Miquel Àngel Riera) venia a cercar els volums de Marx, Engels o Mao que jo tenia i que servien pels seus cursets d'instrucció política.

En aquell temps, entre els revolucionaris clandestins, hi solia haver una certa intercomunicació. Les

La persecució de l'independentisme català

1977-1992: Quinze anys de repressió contra l'independentisme català

L'existència actual de presos polítics independentistes, d'exiliats i refugiats, així com d'encausats a l'espera de judicis (especialment dels de l'«operació olímpica» que afectarà vint-i-cinc persones els propers mesos), no es pot entendre sense analitzar la situació del moviment independentista en el marc de l'Estat espanyol durant aquests darrers anys.

Quan afirmem que des de 1977 no hi ha hagut ni un sol dia sense que hi hagués, si més no, un sol pres independentista a les presons espanyoles, afirmem que no hi ha hagut solució de continuïtat entre la repressió franquista i la democràcia parlamentària actual, que continua mantenint, per idèntiques raons d'estat, l'independentisme com a enemic a abatre.

L'independentisme català ha maldat per constituir-se en referència política per a tots els sectors que, qüestionant la Constitució, han mantingut una lluita en diferents àmbits, creant un terreny d'intervenció rupturista i d'enfrontament amb el sistema.

Durant aquests anys, centenars de persones han estat detingudes sota l'aplicació de la legislació antiterrorista, no s'ha respectat la seva integritat física, ni els drets a no declarar en contra seva, a tenir un jutge ordinari, a un procés amb garanties, a la presumpció d'innocència, etc. I això s'ha acompanyat amb la negació efectiva dels drets polítics bàsics, que han creat un entorn asfixiant a l'independentisme organitzat.

Del 1975 al 1982, els plantejaments independentistes han estat clarament i totalment bandejats i perseguits. Fins el 1989 és perseguida la militància indepen-

dentista en un clar moment d'expansió social del moviment independentista: persecució dels militants, campanyes d'amenaques i d'aterrorament, detencions no justificades, provocacions i apallissaments, bombes a diversos locals i domicilis de militants, etc.

Fins a l'actualitat, l'independentisme és objecte de manipulació informativa: criminalització d'organitzacions d'idees, silenciament d'activitats, intoxicació periodística... amb la finalitat d'aïllar persones i organitzacions i, al mateix temps, deslegitimar les pràctiques polítiques que no sorgeixen de l'àmbit de la política «oficial». Però la realitat és que, lluny de fer-lo desaparèixer, no s'ha aconseguit frenar-ne l'extensió, que ha avançat en la societat catalana.

1992-1994: És possible una solució política?

«L'operació olímpica» del juny-juliol de 1992 és com el compendi o recopilació dels quinze anys de política repressiva de l'Estat espanyol contra l'independentisme català, i un cop més els aparells policials i judicials repressius mostren el seu veritable rostre davant la societat catalana. El que en un principi sembla una operació de caire preventiu destinada a mostrar la fortalesa d'un estat democràtic, responsable de la seguretat d'uns jocs olímpics, acaba esdevenint una cacera indiscriminada que afecta més de cinquanta persones de procedència política diversa. La majoria d'aquestes persones denuncien haver patit tortures i maltractaments, fins a uns extrems que els mitjans de comunicació mateixos no poden evitar de denunciar.

La reacció solidària davant les detencions adquireix una extensió, geogràfica, social i política d'una amplitud com mai abans s'havia donat.

Paral·lelament, i a iniciativa de la major part dels presos i encausats independentistes, a finals de 1992, es constitueix la Comissió de Portaveus, presidida per Jaume Soler, alcalde d'Arbúcies, Lluís M. Xirínacs i Carles Castellanos. Aquesta Comissió es planteja treballar per aconseguir una solució política que comporti la llibertat dels presos independentistes. Aquesta solució es planteja exclouent la via de l'Art. 57-b del Codi Penal, que implica el penejament, la renúncia i la col·laboració amb la repressió política. Es planteja, en canvi, la voluntat de treballar per l'assoliment d'una societat catalana plenament lliure, solidària i pacífica.

S'estableixen contactes amb el delegat del Govern central i també amb el Govern de la Generalitat. Posteriorment es tenen reunions amb diverses forces polítiques. El 23 d'abril de 1993 es fa públic el «Manifest de la Comissió de Portaveus».

Es realitzen diverses mobilitzacions i a mitjans de 1993 es completa el trasllat de tots els presos a les presons de Can Brians, Figueres i Girona. S'intensifiquen les mobilitzacions i les negociacions amb la Generalitat per aconseguir el reagrupament de tots els presos a la presó de Can Brians, la qual cosa es realitza finalment passat l'estiu.

Es fan públiques les peticions fiscals per un total de vint-i-cinc encausats, tots ells detinguts el juny-juliol de 1992, que sumen més de cinc-cents anys. Al llarg del primer trimestre de 1994 s'inicia una campanya de presentació de mocions als ajuntaments, per demanar la llibertat provisional dels qui encara romanen en presó. Més d'un centenar de consistoris, així com la Diputació de Girona, s'hi adhiereixen.

Finalment, al mateix temps que sembla que es mostrin alguns signes de voler entrar en converses amb els representants dels presos per part del Govern de Madrid, el fiscal de l'Audiència Nacional augmenta, durant l'estiu passat, les peticions per vuit dels encausats, amb penes que en alguns casos incrementen en deu i dotze anys les peticions existents.

Davant la situació present, la Comissió de Portaveus no pot fer altra cosa que constatar —malgrat les gestions de bona voluntat fetes per algunes persones a títol individual— la manca de voluntat política per part dels partits al poder de Madrid i de les autonomies, fins al punt que a les portes d'un judici que s'anuncia com escandalós encara es mantenen independentistes a la

presó, després de més de dos anys d'empresonament dit «preventiu».

El manteniment d'aquesta situació de presó fora de tota justificació jurídica i moral és un element més que mostra el caràcter de *reventia política* de la repressió de l'estat espanyol, i mostra també de manera clara una manca real de voluntat de diàleg per tal de cercar una possible sortida política. La celebració del judici, mantenint independentistes en situació de presó, no faria altra cosa que manifestar públicament aquestes característiques del poder i representaria la implicació de vint-i-cinc encausats i de desenes de testimonis on apareixeran les arbitrarietats i les tortures (amb denúncies almenys per parts de trenta-una persones) perpetrades sota el mandat del jutge Garzón i de l'ex-director general de la Guardia Civil, Luis Roldán (ell mateix fugat de la justícia espanyola i encara no localitzat per la policia judicial).

Avui són encara plenament viables, ara i aquí, les condicions per avançar cap a una solució política que parteixi del plantejament adequat del problema en termes polítics reals, tot respectant la dignitat humana i política del conjunt de persones encausades. La solució del contenciós existent entre el marc polític restrictiu i el moviment independentista, pot trobar un primer element de resolució si s'atenen les reivindicacions democràtiques més urgents i immediates vinculades a l'independentisme, reivindicacions assumibles per tot estat que parteixi d'uns principis democràtics de dret, com són:

Les llibertats provisionals per als encausats que encara romanen a la presó.

L'aplicació de mesures de remissió de pena per als qui compleixen condemna, de manera que restin en llibertat el més aviat possible.

El lliure retorn dels qui són a l'exili.

La consideració de mesures que tendeixin a garantir l'exercici efectiu dels drets polítics de les opcions democràtiques rupturistes, en particular les de signe independentista.

És en aquesta via que pensem que cal que, des de les diferents instàncies socials, cíviques i polítiques del poble català, s'exerceixi una pressió forta i tenaç damunt les diferents expressions de poder de l'Estat espanyol fins a aconseguir amb la màxima urgència possible la llibertat dels presos polítics, juntament amb les màximes garanties democràtiques fonamentals que puguin servir de fonament sòlid a la conquesta de les llibertats. **Comissió de Portaveus dels Presos**

La lluita per la llibertat

fronteres entre els partits de l'esquerra conseqüent no estaven gaire delimitades —era l'època de formació dels partits— i tothom s'ajudava com podia participant en les accions que es planificaven. Fou més endavant que va nàixer certa «competitivitat» entre companys i, cadascú tirà pel seu compte, provant de tenir més militants i més influència social. En Miquel Tugores ja campava amb el PTE i feia temps que no compareixia per les nostres reunions. Record el pis de l'arquitecte Manolo Cabellos: sobri, senzill, amb cortines de sac, amb mobles barats i funcionals. «L'habitable d'un monjo», vaig pensar, en un sentit positiu. Mallorca, amb l'empenta del turisme, esdevenia un cau immens de nou-rics sense cultura, que feien ostentació dels milions obtinguts amb l'especulació i la urbanització desfermada. Aleshores valoràvem molt actituds com les d'en Manolo. Un home amb carrera, amb la seva posició, viure pobrement però dignament, sense inútils aparells per a aparentar, deia molt al seu favor.

Amb en Guillem Oliver, i na Neus ens continuarem veient. Durant molts mesos provàrem de convèncer-los perquè entrassin dins l'OEC. Hi anàvem a xerrar amb ells en Mateu Morro, en Josep Capó i en Toni Mir. No poguérem aconseguir mai que militassin dins d'un partit consellista. Sovint ens retreien Kronstadt! Eren una parella ben formada, en Guillem i na Neus! Malgrat la nostra pràctica fos obertament llibertària —un socialisme autogestionari en mans de les organitzacions de base—, ells desconfiaven dels partits que es reclamaven del marxisme.

Na Joana Roca continuà amb la dèria maoista i viatjà fins a la Xina, per a seguir de prop la Revolució Cultural. Tornà completament esperitada i vestida de Guàrdia Roja. Amb un geni fort, decidida com era, va convèncer el Col·legi d'Arquitectes per a muntar una gran exposició damunt els èxits de la construcció del socialisme a la Xina. Fou uns dels esdeveniments de la clandestinitat. Per primera vegada a Ciutat, el comunisme, Mao Zedong, el partit Comunista Xinès, eren enaltits i promocionats d'una manera com no s'havia vist mai. Aquella exposició serví per a consolidar el naixent del MCI. I la feina continuava.

Maleït febrer

Julià Pere Rado i Garau

I remaleït febrer que, tal volta, pels canvis climàtics o qui sap si per venjança de sols tenir vint-i-vuit o vint-i-nou dies, m'has pres, en tan sols cinc dies, dos Homes, somris d'alegria i vida, que, si més no, ens portaren el seu somriure a la vida.

El record de llunyania de Benet Morey i Martorell venint de Puigpunyent a Ciutat, allà pels anys seixanta, en bicicleta, al col·legi Sant Felip Neri, amb la cruïlla d'aquells hiverns o les assolellades del principi o acabament de curs; amb el somriure que no abandonà mai la seva cara; o després, quan els ocasionals encontres feien que recordàs amb alegria els passats anys, el perenne somris a la seva faç.

I també el record dels anys seixanta. Què vells ens hem tornat!, com ell deia, l'únic negre mallorquí, en qui la cruïlla de la malaltia va fer tornar la lluita en trena, sense mai abandonar la lluita. El remaleït febrer, negre febrer, odiós febrer, ens prengué un bon poeta, traductor, cantant i nacionalista com fou Guillem Fullana Hada d'Efak.

El dur 1995 i el tenebrós febrer us volgué endur-vos, el que no s'endurà serà la vostra empremta que vau deixar segellada al nostre cor.

Us estimo i sempre estareu amb mi.

Procurem guardar ca nostra

Climent Garau i Salvà

Es mallorquí pot estar content de sa seva terra, tant a dreta com esquerra riqueses contemplarà. Enrevoltada de mar que li dóna el seu oratge, qui disposa d'una barca allà pot anar a pescar.

Una garriga immensa per satisfer el caçador, llebre, conill i tudó, perdiu que canta lliberta. Aucell de classe diversa de molta classe n'hi ha, tord de defora vendrà i estornell que a tot s'aferra.

Te dóna gust contemplar aquell garrit ametler, a dins es mes de febrer quant ell tot florit està. Sa blancor fa inspirar a sa persona que el mira perquè cosa més garrida és ben mala de trobar.

S'aire tot purificat sa persona allà respira, viu alegre perquè admira s'obra del gran creador. Mos honrà amb tot amor perquè de tot disfrutàssim i els humans mos estimàssim, això era sa intenció.

Unes zones diferents dins Mallorca trobareu, de molt planes en veureu de fredes i de calentes. Aquelles que se mantenen a redós de sa muntanya es fred no danya cap arbre sa fruita és excel·lenta.

Tenim Sóller que està enrevoltat de muntanyes, de terres bones i grasses que des puig van davallar. Hi ha molt de taronjar brillen també llimoneres melicotons i pereres melons dolços per menjar.

Sa Pobla pot bravejar, de tenir sa terra plana, aigua dolça no les manca sa terra poder regar. De tot s'he sembra allà sa patata és preferida, mongeta, maduixa fina, sa ceba grossa s'hi fa.

Sa terra prima poblaren d'ametler i garrover, cirerer i albercoquer i de paret la tancaren. Els animals que hi posaren per sa terra afemar, no les vien de guardar allà tranquils pasturaven.

Unes coves imponents que sa natura creà hi penetra braç de mar amb unes fines corrents. Ses roques són diferents les adornen degotissos milions d'anys, foren precisos amb gruixes corresponents.

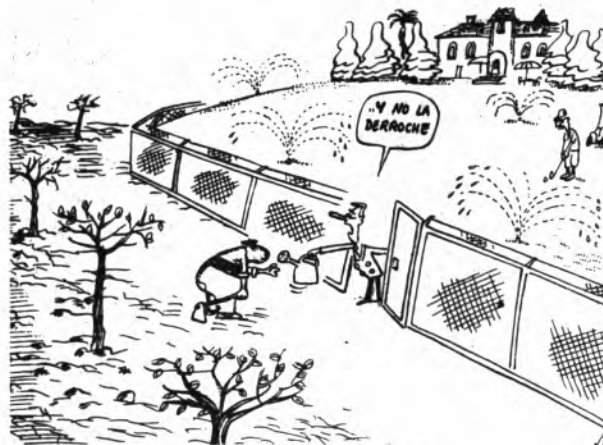
Quan admires el procés d'aquest garrit combinat, de fet te sents estranyat des seus esdeveniments. Se frescor és s'element que dins sa cova ha format quin temps ha necessitat? va envoltar el pensament.

Reguerot de terra grossa de dins Montuiri neix de cap a Sant Joan creix i Vilafranca enrevolta. A Petra les aconhorta, els molts grossos alls collir, bon blat s'hi sol produir, es regar-ho no hi importa.

Per tota sa Illa hi ha venes d'aigua precioses, n'hi ha quantitat i dolces que l'empleen per regar. Sa verdura bona es fa sense preocupació, això dóna un valor que per lloc del món hi ha.

A sa muntanya sembraren es padrins de temps passat, un jardí molt ben cuidat d'oliveres que fruitaven. A ses olives premsaven pel bon oli aconseguir, a sa gent poder servir els llums d'oli que cremaven.

Si tu te sents mallorquí, procura guardar ca teva, no omplis teva cartera que es duro te pot fugir. Pensa amb so repadrí que per ella tant suà el Rei en Jaume hi lluità contra el valent sarraí.

El humor de Napi, «Diari de Tarragona».

Es Gall

Vida i miracles de Gabriel Cañellas

Ho diré amb paraules belles: un compromís ens empeny, votar i fer triadelles i decantar en Cañellas del govern, si tenim seny.

Som ciutadans d'una terra plena d'or, de gom en gom; n'estimam el pla i la serra i la llengua que s'hi xerra, orgullosos de qui som.

No ens convé per President qui res fa més que "es pagès"; carrera vol anar fent i als seus donar pa calent i als mallorquins, res de res.

Si d'algun malfet l'imputes i el que dius és veritat, fingeix mans netes i eixutes, maldament les tengui brutes i sigui un aprofitat.

Res dic jo, són els diaris que ho diuen cada matí; plens estan dels seus desvaris, Vos recordarem sempre! com si fossin uns rosaris de dolços plens de verí.

D'aquest "sant" vida i miracles vos contaré, tenen suc! Escoltau bé els meus oracles, contemplant els espectacles que vos mostraré, si puc.

En els vostres vots reposa el futur dels nostres nins; per a ells no volem cap nosa que els privi, com una llosa, d'esser lliures mallorquins.

A Guillem d'Efak

A vos home de pell bruna vos voldria honorar, tot glosant vostra figura ensenya d'humanitat, per el jovent que ara puja mon testimoni vull deixar.

Temps era temps, que de Guinea vau venir, només ereu un infant, Mallorca vos va acollir, Manacor, fou el padrí.

Allà els estudis vau fer per be que molt jovença, començareu a treballar encetant molt nous camins, vers les lletres i les arts que temps enrera vau /llegà.

Als onze anys, d'animador fereu feina a una orquestra, anys més tard a Manacor, als quintos ensenyau /llettra.

Home de mil i un ofici, tots ells un xic, ella conrà, en cadescun deixa /emprenta,

així doncs; de narrador, en fou il·lusionista perfecte de la poesia més tendra, fou el més polit autor de vocació literat viatger per excel·lencia.

Adeu per sempre ens heu /dic,

viatge sense retorn una engruna resta oberta, plena de tristesa i dolor.

Que en pau descansau /sempre, vos ho desig de tot cor, doncs per sempre més restarà viva la memòria cadescú dels nostres cors.

En Vicenç de Son Rapinya.

L'escriptor sineuer Biel Florit va presentar la setmana passada el llibre de poemes «Diastole i quatre poemes d'amor». L'acte tengué lloc a la llibreria Sagitari de Ciutat. L'acompanyà a la guitarra en Rafel Jaume. Presentà l'acte en Damià Pons.

L'ESTEL
de Mallorca
Telèfon: 265005

Construcció i reparació de tot tipus de portes enrotllables, basculants, ballestes i practicables barreres, etc., serralleria en general

TOT EN PORTES

CASTELLÓ

Portes automàtiques amb comendament a distància o claus. Panys de seguretat. Portes blindades C/. Antoni Ribes, 29 C. Telèfon 462555. Mòbil 908437056 07006 Ciutat de Mallorca

Aliança Balear: una altra alternativa a la independència

En Jaume Cerdà i Vila és el president del partit Aliança Balear, un partit que propugna la independència de les illes Balears, té la seu social a Pollença, si bé l'àmbit d'actuació del partit és de les illes Balears.

— Per què només les illes Balears i no el conjunt de la nació catalana?

— Perquè considerem que la nostra nació política per tradició, història i sentiment són les illes Balears, com a hereves del Regne de Mallorca. Estam d'acord amb l'existència de la nació catalana, però bàsicament en els àmbits lingüístics, culturals i ètnics. Propugnam l'enfortiment de la nacionalitat catalana des de la nació balear.

— Una vegada independents, ens hem de federar amb els catalans i valencians o no?

— Més que federar, el que defensam és la confederació amb tots els Països Catalans des de la sobirania de cada país.

— Tu vares ésser molt d'anys del PSM...

— Ho vaig ésser a partir del 1987 i vaig ésser regidor de l'Ajuntament de Pollença durant quatre anys. Però vist que el partit no es declarava amb claredat a favor de la independència i per la coalició amb CiU a les darreres eleccions europees vaig sofrir un decepció i vaig abandonar el partit.

— ERC té un programa molt paregut al del vostre partit. Per què no hi entràreu?

— Considerem que el poble de les illes Balears es farà independentista si ho propugna un partit d'àmbit balear. Creim que ERC no podrà arribar a ésser el partit que se senti com a propi a les illes Balears. No acceptam que les illes Balears sien anomenades «Catalunya Insular».

L'esperit republicà

Recuperar la consciència nacional

Joan Quetgles Professor de Filosofia d'IB

Les classes populars catalanes encara duen la marca ideològica de la derrota del 1939. Uns 200.000 catalans varen anar a l'exili; i uns altres 200.000 més —si fa no fa— varen patir cruels represàlies, per «rojos» o per «separatistes» o per «judeo-maçònics». Els de la Catalunya insular van marcats amb un estigma de vençuts d'un temps que ve de molt enrere. Mallorquins i valencians estaven —i estan— sense projecte nacional popular. Respecte a l'emancipació social, els treballadors catalans no disposen de projectes propis, sinó que sempre s'han trobat fent de comparses dins els programes socials dels partits i sindicats nacionalment hispans, no catalans. Encara que dissimulem, la marca de la por la duim tots, dins el més profund, perquè greus foren les ferides que aquells genocides infligiren al nostre poble. I real aquell miserable i inacabable Règim. I les seqüeles arriben fins al dia d'avui. I quan l'oligarquia castellana d'ara —que és la mateixa de la d'abans— fa exhibició del seu gran Poder —que sens dubte ho és de gran— tots sentim com se'ns encongex el cor. Com va fer la dona d'en Carrasco i Formiguera (conseller de la Generalitat assassinat per ordre d'en Franco), les mares catalanes feien prometre als seus fills que no «s'aficarien en política». Però aquesta expressió significava molt més: volia dir la renúncia als drets de l'home i del ciutadà. Aquella por, i altres pors d'altres temps, han marcat de manera indeleble el nostre subconscient col·lectiu. No és estrany, doncs, que els mallorquins i valencians ens trobem sense projecte nacional i de classe, propi.

No ens és possible esborrar la senyal. Però és urgent i necessari fer valer la Raó. Les classes populars catalanes no poden perdre més temps. Hem de bastir un projecte nacional català i de defensa dels interessos de classe. Hem de denunciar amb vehemència el *discurs* de vençut que encara ara exhibeixen tants de catalanistes antiquats. Si un hom és poruc, no ho pot evitar, certament; les emocions deriven de l'irracional, i, de manera espontània, no les podem evitar. Però l'àmbit propi del *discurs* és la Raó. Allò que a hores d'ara és inacceptable és que el discurs dels catalans sigui una reproducció de la promesa feta a la mare, de sotmetiment a la por. Tampoc és presentable el discurs fet a partir d'un sentiment de rancor contra la pròpia societat i contra la nació.

I no estic parlant de moral. Allò que he de dir és que les classes populars catalanes —els mallorquins i els valencians, encara més— són indefenses si no disposen d'un projecte nacional conjuntador. Els catalans no disposem dels instruments polítics adients per a la defensa dels nostres interessos socials i nacionals. La Història no perdona: A diferència d'Holanda o de Dinamarca, posem per cas, a Mallorca, l'agricultura tradicional no ha estat substituïda per una altra de moderna; sinó que, bàrbarament, el sector agrari és a punt de ser anorreat. Malhauradament, els pagesos han hagut de comprovar en pròpia pell que el discurs que donava suport a en Canyelles tenia fatals conseqüències. Els mallorquins paguen molt car el seu conservadurisme.

Ara el discurs dels nacionalistes catalans es veurà obligat a reconèixer que els principis de la dialèctica són presents també al nostre moment històric d'ara mateix. Les classes populars catalanes es veuran impulsades a fer la presa de consciència nacional. En cas contrari desapareixerien del mapa de la Història. Desplegaré aquesta noció en un seguit de consideracions. Fan així.

1a. Són les grans empreses estrangeres les que

han accelerat el fort desenvolupament econòmic a l'Estat espanyol en aquests darrers vint anys. La burgesia europea i nord-americana és el motor real de la industrialització de l'Estat. L'oligarquia castellano-andalusa centra la seva atenció a imposar els seus interessos polítics, i a treure'n guanys econòmics, si pot.

2a. A cada cop de calendari, l'oligarquia hispana, de manera necessària, perd posicions en tots els terrenys. Els projectes europeus ja no són seus; sinó que es veu obligada a acomodar-s'hi. Veu, espantada, que se li acaba el temps dels monopolis i dels privilegis.

3a. L'oligarquia, com més esforços fa per semblar gran i poderosa, més s'afebleix. Com més mostres fa d'exaltació espanyolista, més gran és el seu descrèdit, i més poca consideració li concedeixen dins el marc europeu.

4a. Tot i que la burgesia autòctona castellano-andalusa és modesta ha crescut en nombre d'individus i en poder econòmic. Aquesta burgesia autòctona se distingeix clarament de l'oligarquia aristocràtica.

5a. Sembla que el sistema social-polític creat per l'oligarquia hispana —i reforçat a l'època franquista— no pot superar el creixement econòmic de l'Estat. El sistema aristocràtic tradicional hispà intentava sobreviure dins un món capitalista tardà.

6a. Aquest sistema respon a una concepció jeràrquica i antidemocràtica de l'ordenació social i política. També sent aversió pel capitalisme i per tot allò que representi valors burgesos —en el sentit que la burgesia representa la classe que va encapçalar les revolucions democràtiques—.

7a. Els oligarques, als moments d'entusiasme i sinceritat, quan abandonen tota norma de prudència, es lleven les caretes i mostren els seus rostres de monstres nostàlgics del passat; anyoren aquella seva edat d'or, on tenien els pobles esclavitzats. Els seus valors culturals continuen essent els propis dels grans propietaris de terres i d'homes. Sempre pinten un mural de la vida idíl·lica del «cortijo» andalusí.

8a. Ens hem d'alegrar de veure que l'oligarquia perd la guerra ideològica i cultural (I als catalans tebis els hem d'avisar que revisin el seu discurs contaminat d'espanyolisme inútil). Perden totes les batalles: la del «nacional-catolicismo», la de «la reserva espiritual d'Europa»; la del manteniment dels valors culturals senyorials agraris: «corridos» de toros, infravaloració del treball, rebuig de les activitats comercials, el culte al cavall, la «canción española», el masclisme, la idolatria per la llengua castellana, el menyspreu per les altres cultures...

9a. La gran burgesia d'Europa i de Nord-Amèrica obliga a l'aristocràcia hispana a jugar el perillós joc del capitalisme. No es rar veure a la premsa que distingits oligarques han fos el seu patrimoni al darrera d'aventures capitalistes. Tota la classe aristocràtica ha quedat corgelada en veure que els del grup Prisa —membres dels més eminents i poderosos— s'embarcaven en la gran aventura «patriòtica» de les televisions hispanes per satèl·lit, el *Cotelsat*, i que s'encaminen cap al desastre; des del desembre, només han aconseguit 3.000 abonats.

10a. Reforcen els instruments de domini ideològic, els oligarques, però el nucli d'aquesta guerra són les idees. I l'ideari dels oligarques hispans fa temps que fou escombrat d'Europa. Els milers de Franciscos Umbral, Antonios Gala i Giménez Losantos, escampats pels diaris i emissores de l'Imperi hispà, practiquen un periodisme barroc, quevedesc, sembrat de tòpics, on allò que importa és l'enginy literari perquè hom suposa que tot ja és sabut i que no hi ha res de nou sota el sol.

La Inquisició i la tortura (I)

Tant la cúpula com la base de l'Església estan formades d'essers humans concrets, fills d'uns temps concrets. Per esser objectius cal esser fidels a la norma jurídica *distingue tempora et concordabis iura*. La foguera, per exemple, per a la gent medieval, no era un càstig més cruel que per a un nord-americà la cadira elèctrica. Així mateix, l'ús de la tortura i la compra-venda d'esclaus, que eren turcs principalment. És clar que el deure de l'Església no és «fer com fa el món», sinó en general fer tot el contrari, és a dir, mai i en cap moment l'Església hauria hagut de deixar d'esser «sal, llum i ferment», si no, per què havia de servir? Lamentablement va deixar d'esser-ho en diverses ocasions de la història: d'aquí ve una imperiosa necessitat d'una saludable autoacusació.

Una ullada a aquests moments tan negres i tristes de la història de l'Església constitueix el contingut d'aquest article.

* Luci III (+1185). Va organitzar la Inquisició. (1) Es va posar d'acord amb l'emperador Frederic Barbarroja, l'any 1184, per proclamar «contra els heretges, els seus col·laboradors i defensors, l'excomunió i el desterrament de l'imperi». (Martelet I, 404)

* Innocenci III (+1216)... «serà remei saludable que la gent es vegi amenaçada amb la tortura corporal.» (CHC, 292)

* Honori III (+1227)... va acceptar la pena de la foguera. (NHI, 374)

* Gregori IX (+1241). Fou el màxim responsable que s'integrà en el dret canònic el procés inquisitorial amb les qualificacions penals que implicava. Immediatament va entrar en funcionament (NHI, 375). L'any 1320 concreta: «La pena capital és la de la foguera». La temible Constitució Imperial, publicada per Frederic II l'any 1223, és aplicada a Roma per decisió pontifícia. Immediatament, i des del febrer de 1231, uns patarins són detinguts i cremats a la ciutat eterna. En la seva butlla *Excommunicamus* es llegeix: «Si se li perdona la vida (a l'heretge), que li sia arrabassada la llengua...» (CHC, 294)

* Innocenci IV (+1254). Butlla «Ad extirpanda»

Turisme i zones militars

Tothom a Mallorca està d'acord a fer el màxim esforç per dotar la nostra indústria turística d'una major qualitat. Cada vegada som més els mallorquins convençuts de la necessitat que tenim, si volem que el nostre producte tingui futur, de protegir el nostre patrimoni natural. No podem continuar amb l'actual destrucció sistemàtica del patrimoni natural ja que això suposa pa per avui i fam per a demà. S'han de posar en funcionament polítiques de planificació i aprofitament racional del territori. Tothom sap que si cada any rebem molts milions de visitants, és per les nostres aigües clares, per les nostres platges i pel nostre paisatge.

Allò que és més sorprenent és que en una conjuntura com aquesta en què es fa i s'ha de continuar fent una tasca d'embelliment i modernització de les zones turístiques, encara quedin instal·lacions militars en aquestes zones, instal·lacions que en trenquen l'harmonia i en limiten l'encant a llocs com Sóller o Pollença. Segur que per a un turista és molt més agradós trobar-se en la seva passejada una zona verda o de serveis que un quarter militar.

Aquestes instal·lacions, o s'han de traslladar, o simplement han de desaparèixer i els terrenys han de passar a mans públiques. Així ho demana un grup de veïns del Port de Sóller. El ministeri de Defensa hauria d'esser sensible a aquestes reivindicacions. Una política que faci compatible el respecte a l'entorn natural i al turisme és un dels grans reptes que les nostres illes tenen plantejats. **Joventut Nacionalista de les Illes**

autoritza la tortura... Tot l'horrible arsenal de jutges de l'època, el *potro*, les ungles d'acer... entra de ple a les dependències de la Inquisició, sense comptar l'estrada i els calius. Donat que els clergues en funcions incorrien en delictes canònics per efusió de sang, reben, perquè puguin fer feina en pau, el poder de donar-se recíprocament l'absolució... (Martelet, 403)... Vet aquí un període particularment brutal: en setanta-nou anys ens trobam almanco amb set diferents butlles de sis papes diferents justificant i autoritzant l'ús de la tortura. (CHC 289 i 295)

* Climent V (+1314). Insisteix en l'ús de la tortura contra els sospitosos d'heretgia... Exigeix del vacil·lant rei Eduard d'Anglaterra d'emprar-la contra els Templers amb el fi de forçar-los a declarar-se culpables... Per obtenir la desitjada informació a fi d'inculpar-los, el papa va ordenar una aplicació universal de la tortura (CHC, 296). A Anglaterra, els bisbes que s'oposen a l'ús de la tortura, han d'esser castigats, segons les

ordres donades pel papa a l'arquebisbe de Canterbury (CHC, 298)... Als prínceps que havien suprimit aquests procediments, el papa els va obligar a reintroduir-los... L'Església és culpable d'imposar per la força aquests procediments atroços i d'aplicar-los a uns innocents. (CHC, 229)

* Urbà VI (+1389). Va acusar els cardenals, els va insultar sota el pretext de corregir-los i va torturar als recalitrants. (NHI, 415)

* Joan XXIII (antipapa? +1419). En el concili de Constança, malgrat les protestes d'innocència, va condemnar Joan Huss a la foguera, a la qual fou duit amb una cadena fermada pel coll untada amb sèu. (CHC, 302)

* Innocenci VIII (+1492). Insta els inquisidors a fi que prenguin mesures severes contra les bruixes en el *Malleus Maleficarum* (1487?). (NHI, 434)

* Lleó X (+1521). Condemna una proposició de Luter. Segons aquesta condemna resulta que «l'Esperit Sant vol que els heretges sien cremats». (DENZ, 773)

* Pau IV (+1559). Sota les seves ordres la Inquisició va pegar fort... Sota les ordres directes del papa, un cert nombre de bruixes foren cremades vives a Bolònia. Va manar cremar els «marrans» (jueus espanyols) i institueix el gueto de Roma. (KK, 281)

* Pius V (+1572). Per decret del 28 de juliol de 1569, tota persona que ja hagués confessat la seva heretgia era obligada per mitjà de la tortura a fer una altra confessió més completa. Durant el seu pontificat es feren famosos els seus «autos de fe» que sempre acabaven amb la cremada de qualche heretge. En el primer, set persones foren sentenciades a esser fuetejades i llavors condemnades a galeres. Altres foren decapitats o estrangulats i després cremats... A Bolònia foren cremades un cert nombre de bruixes. Un procedir tan repugnant no fou obstacle perquè Pius V fóra canonitzat en 1712. (CHC, 312). Traduït del llibre *Transparencia en la cumbre* de J. Rovia Tenas (Balanya).

NOTES

(1) Al començament, la Inquisició va completar l'acció dels tribunals eclesiàstics normals, més tard els va reemplaçar... Les perquisicions començaven amb una exhortació a la confessió, acompanyada de clemència; es recordava als fidels l'obligació de denunciar els culpables. El procediment normal, dirigit per l'ardiaca, contra un individu determinat, fou substituït pel mandat d'acusar tots els sospitosos d'heretgia d'una regió determinada. Els qui presentaven aquestes acusacions havien de quedar en l'anonimat, i es feia una investigació sobre les persones acusades. La responsabilitat de disculpar-se corresponia als acusats. Si no ho aconseguïen, eren sotmesos immediatament a un interrogatori la finalitat del qual era aconseguir una confessió d'heretgia. Quan s'aconseguia aquesta confessió, es fixava un càstig més o menys greu. El càstig major que podien imposar els inquisidors era el d'empresonament... Per damunt d'aquests càstigs es trobava la condemna a la foguera, que es reservava als heretges que refusaven retractar-se o reincidir després de la retractació, i era aplicada pel braç secular, generalment, amb prestesa i amb l'assentiment oficial de l'autoritat eclesiàstica. Al llarg del procés, l'acusat es trobava en situació precària. La legislació, la casuística i el recurs directe i declarat dels subterfugis foren minimitzant progressivament la protecció que gaudia l'acusat al principi: l'advocat, la nul·litat de les proves obtingudes per la violència, la protecció contra la tortura i contra la seva reiteració... (NHI, 376).

Persecucions integristes al Sudan

Al principi dels anys setanta, l'ancià Xeikh Abdulahi Jussif tingué una visió i es convertí al cristianisme. Ell i gran part del seu clan anaren a l'Església Catòlica. Avui dia la comunitat cristiana hi compta amb uns 1.200 membres.

Les persecucions del Govern integrista del Sudan començaren de debò el 1989, quan el coronel Omar al-Baixir prengué el poder. Un alt oficial de la policia, Mohammed el-Fitah, un jutge, Osman el-Amin, van jurar llavors de posar de genolls tota la comunitat cristiana sudanesa, una minoria religiosa i ètnica, al capdavant, útil com a boc expiatori de les frustracions polítiques de la majoria musulmana.

Els responsables cristians han estat sovint forçats a divorciar-se i llurs esposes donades a musulmans per maridar-s'hi. També els han llevat els fills. Ocasionalment també els han cremat la casa.

Si bé Nafi no havia estat mai afavorida pel govern, ara li han tallat qualsevol ajut. No té escola primària. Les escasses escoles dels pobles pròxims refusen els infants cristians, en un total *apartheid*.

Malgrat tot, els cristians segueixen testimoniant la seva fe als altres pobladors. I tot i les persecucions d'altres membres de la tribu es converteixen a llur torn, com quan les persecucions dels emperadors romans. És el miracle de la vitalitat de l'Església perseguida: *les portes de l'infern no prevaldran contra ella*, prometé el seu Senyor.

Turments i règim policíac

Sovint arresten cristians, després els amollen, però sovint els amenacen i torturen. L'ancià de Nafi i uns cent-cinquanta cristians han deixat el poble per anar a Wad Medani (a certa distància de la capital Khartum.) Allà, el 14 de juliol, foren arrestats dos vells i dos joves del grup, sense cap ordre legal, però la sola presència del jutge de la xaria (lleï musulmana) fou suficient per empresonar-los. El 18 de juliol amollaren els dos joves, però els dos vells (Xeikh Abdulahi Jussif i Mahanna Mohammed) quedaren retinguts i els donaren un termini de tres dies per fer-se musulmans. Si s'hi negaven, serien crucificats. Per ajudar-los a decidir, foren condemnats a vuitanta cops de fuet en la plaça pública (com la nostra inquisició medieval). Els botxins no paraven de dir-los que, al cinquè cop ja serien musulmans. Mahanna rebé els vuitanta cops però X. Abdulahi, qui havia estat l'origen del reviscolament cristià, s'esfondrà als quatre cops. Molts familiars i gent de Nafi van esser presents en la flagel·lació i quan el fill d'Abdulahi veié que son pare tombava en terra, arrencà el fuet del botxí i tot l'estol (cristians i musulmans) es revoltà, però no pogueren fer res front als policies armats, i vint-i-vuit persones més van esser arrestades. Els cristians detinguts foren amenaçats que si no es feien islàmics maridarien llurs filles amb musulmans i matarien llurs fills.

A hores d'ara, finalment alliberats, temen esser víctimes dels esquadrans de la mort o dels comandos especials policíacs, tal com s'esdevé a l'Iran i en qualsevol altra dictadura (també sota el franquisme contra molts dissidents de tota mena).

Un pres de consciència

El pastor Lwoki Matayo (52 anys) fou arrestat el 20-07-93, en la seva església, per oficials de l'exèrcit sudanès, acusat de col·laborar amb la SPLA (Exèrcit d'Alliberament del Sudan), el qual ocupa la major part del territori al voltant de la ciutat. Sols feia un any que havia estat ordenat per l'Església Anglicana. És mestre, casat i pare de tres infants. Podeu escriure-li en anglès a: Rev. Benjamin Lwoki Matango. Juba Military Prison-JUBA-Sudan.

Millor si li parlau amb versets bíblics, sense cap crítica a l'Islam ni al govern ni cap altra referència de res. La solidaritat internacional és una de les poques armes eficaces contra el terrorisme d'Estat. **Ajuda Evangèlica**

Carn Capolada (11)
Jaume Sastre

ERC DENUNCIA EL TRACTE A FAVOR DEL JUTGE PEDRO BARCELÓ A FRANCISCO BERGA

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) considera irregular l'actuació del jutge Pedro Barceló Obrador que ha instruït el cas Brokerval, i fa les següents preguntes al president del Tribunal Superior de Justícia de Balears (TSJB), Angel Reigosa Reigosa:

1.- Com és possible que un jutge com Pedro Barceló Obrador que figura a la llista de clients de Brokerval pugui dur o haver dut la instrucció del sumari? Llegim a *DIARIO DE MALLORCA* 3.VIII.94: Pedro Barceló, titular del juzgado de instrucción número uno que decidí intervenir Brokerval, figura entre los clientes a causa de una inversión datada hace tiempo. El juez informó inmediatamente de esta circunstancia a Angel Reigosa, el cual no puso ninguna objeción al respecto.

2.- Per què el president del TSJB, Angel Reigosa, no va posar cap objecció, segons paraules del propi jutge Barceló, a que continuàs instruint el sumari?

3.- Com és possible que després dels escrits de denúncia de Martina Mir Terrassa i Llorenç Mir Gost (ex-president de la CAP) publicats a *ÚLTIMA HORA*, on es posava en evidència la protecció que el jutge Pedro Barceló (destinat al jutjat de Sa Pobla entre 1981-1983) va fer de Francisco Berga (ex-gerent de la CAP), la pròpia administració de justícia no ha actuat per corregir aquesta anomalia?

Martina Mir Terrassa, El jutge instructor Pedro Barceló, Francesc Berga i Llorenç Mir, darrer president de la CAP, *ÚLTIMA HORA* 18.XII.1994.

Francisco Berga Picó, A Dª Martina Mir Terrassa, hija de Lorenzo Mir Gost, último presidente de la CAP, *ÚLTIMA HORA* 2-I.1995.

Lorenzo Mir Gost, Carta a Francesc Berga, *ÚLTIMA HORA* 15.I.1995.

4.- Com és possible que la investigació d'alguns mitjans de comunicació vagi per endavant de la investigació judicial i que per a la localització de Berga a Panamá fos decisiva l'actuació de la premsa i no la del jutge Barceló? Exactament va esser *DIARIO DE MALLORCA* qui dia 9 de novembre va publicar la direcció de Ciutat de Panamá (Pis 4-B, Edificio Vizcaya, carrer Winston Churchill) on residia Berga i la seva família.

5.- Per què Pedro Barceló Obrador no va ordenar mesures destinades a localitzar Francisco Berga Picó? Llegim a *EL DÍA DEL MUNDO* de dia 27.IX.94: Por otra parte, Pedro Barceló indicó no tener ningún indicio de la situación actual del consejero delegado de Brokerval, Francisco Berga, afirmando que la única noticia de que dispongo es que viajó a Santo Domingo pero no conozco su actual paradero". Barceló afirmó no haber ordenado, ni por petición policial, la interceptación de teléfonos para averiguar el paradero de Berga a través de los contactos que pueda establecer con sus familiares.

6.- Per què el jutge Pedro Barceló, un cop Francisco Berga va esser extradit a Mallorca, li va concedir un termini de cinc dies per recuperar-se psicològicament abans d'interrogar-lo? Berga va arribar a l'aeroport de Son Sant Joan dimecres dia 16 damunt dels dotze del migdia amb el vol 1088 procedent de Madrid, un DC-9 d'Aviaco. Com és possible que Barceló no el citàs a declarar fins dilluns dia 21 a les 10 hores? L'excusa donada fou cansament i depressió. És que els altres presos també no sofreixen depressió i no es cansen? Com van esser tractats, en canvi, els independentistes catalans detinguts l'any 1.992 amb motiu de la ràtzia organitzada per Baltasar Garzón i Luis Roldán abans dels Jocs Olímpics?

7.- Com ha d'entendre l'opinió pública que a més del jutge Pedro Barceló Obrador, el fiscal del TSJB,

Pedro Barceló Obrador, client de Brokerval i jutge instructor del sumari.

El fiscal Cap del TSJB, Antonio de Vicente Tutor.

Francisco Berga.

Ricardo Leiva Rey, també era client i soci fundador de Brokerval? Llegim a *ÚLTIMA HORA* de dia 29.XI.1994: De todos modos, llama la atención la ausencia en la relación de perjudicados de Brokerval, que ha sido comunicada a las instancias judiciales, del fiscal Ricardo Leiva Rey, del cual ha trascendido que tenía depositados 36 millones de pesetas en la sociedad de intermediación financiera y que, al parecer, también ha perdido en su totalidad.

8.- Com és possible que el dia mateix de la primera declaració de Berga, Barceló donàs un permís especial a la dona de Berga i al seu germà per entrevistar-se amb el pres? Llegim a *EL DÍA DEL MUNDO* de dimarts 22 de novembre: El juez Barceló otorgó un permiso especial a los familiares de Berga para que pudieran visitarle antes de la toma de declaración de la tarde. A las 16:00, el vicepresidente ejecutivo de Brokerval se encontraba en la sala de audiencias en compañía de dos policías. Su mujer Isabel Noguera, al igual que su hermano Tomeu, pudo mantener una charla con el detenido. Llegim a *DIARIO DE MALLORCA* també de dimarts dia 22: A lo largo de la jornada fue visitado en varias ocasiones por sus familiares, que pudieron despachar con él en la sala de audiencias del juzgado. El inculcado comió en las dependencias judiciales y, al parecer, la comida se la trajeron de fuera.

9.- Per què Angel Reigosa ni els fiscals no han actuat davant la denúncia feta des de la premsa del tracte familiar, estretes de mà i aferrades pel coll, entre Barceló i Berga pels passadissos i calabossos dels jutjats? Vegeu *DIARIO DE MALLORCA* dia 5.II.95: Barceló figura en el fichero de clientes de Brokerval, lo cual puso en conocimiento de la fiscalía. Sus relaciones con los dos principales encausados son cordiales, hasta el punto que los asistentes a los interrogatorios confirman que Xisco o Pedro fueron apelativos frecuentes durante los mismos. A la llegada a Palma desde Panamá del consejero delegado de la sociedad, el magistrado bajó a los calabozos del juzgado a saludarlo. De acuerdo con miembros de las fuerzas de seguridad que lo acompañaban, el encuentro fue efusivo.

10.- Quina independència pot tenir un jutge com Pedro Barceló si a més a més és amic de Marián Lamas, l'advocada i companya sentimental d'un altre inculpat, el conseller delegat Francisco Tous Aguiló, a la vegada ex-marit de Francisca, la germana de Francisco Berga?

Llegim a *DIARIO DE MALLORCA* de dia 17.I.95: La amistad entre Pedro Barceló y Marián Lamas hizo que el primero se abstuviera en favor de Miguel Florit a la hora de investigar este presunto alzamiento de bienes. Tous ya ha declarado sobre este caso y está previsto que Lamas comparezca ante el juez para ser interrogada. Si el juez Barceló va apel·lar a "l'amistat" amb Marián Lamas per abstenre's d'un aixecament de béns -Tous està acusat de voler burlar els seus creditors-, per què apel·lant a aquesta mateixa amistat amb Francisco Berga no s'ha absten del cas Brokerval-Inverbroker?

11.- Per què els atacs de ronyons de Berga i la depressió de Francisco Tous han tingut per part del jutge Pedro Barceló segons paraules de la premsa "una estraña y exquisita cordialidad institucional" (*EL DÍA DEL MUNDO* 13.I.95), quan la mateixa justícia posa dificultats als presos terminals de sida per morir en un llit d'hospital?

12.- Per què Francisco Berga ha continuat tenint privilegis de tota casta, fins i tot quan va esser ingressat a l'habitació núm. 394 de l'Hospital General? Llegim a *DIARIO DE MALLORCA* de dia 14 de gener de 1.995: Fuentes policiales se quejaron ayer a este diario de lo que valoraron como "trato privilegiado al señor Berga, dado que ha sido instalado en una habitación de planta, cuando había camas libres en la sala de detenidos" y se quejaron de que el dispositivo de seguridad para vigilar al preso "ha distraído diez policías de la calle".

ERC DEMANA QUE EL SUMARI BROKERVALL- INVERBROKER NO TORNI A LES MANS DEL JUTGE PEDRO BARCELÓ I LA DIMISSIÓ D'ANGEL REIGOSA

A la vista d'aquests fets acabats d'exposar, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), ha fet la següent valoració política i ha pres les següents determinacions:

Primer: demanam que la instrucció del sumari de l'afer **Brokervall - Inverbroker** no torni al magistrat titular del Jutjat d'Instrucció núm 1, Pedro Barceló Obrador, perquè no està garantida la seva independència i imparcialitat atesa la seva condició de client d'aquesta entitat. Exigim, doncs, que la instrucció del sumari passi a un altre Jutjat d'Instrucció de Palma.

I Segon: demanam la dimissió immediata del president del TSJB, Angel Reigosa Reigosa, per la seva actitud corporativista i de complicitat amb el fet que el jutge Pedro Barceló instrueix el sumari.

Des d'ERC consideram que ja hi ha prou fets que demostren que el **Tribunal Superior de Justícia de Balears (TSJB)**, el seu president Angel Reigosa Reigosa i el magistrat titular del Jutjat d'Instrucció núm. 1 de Ciutat, Pedro Barceló Obrador, tenen un tracte de favor i d'encobriment de la corrupció del PP de Balears liderat per Gabriel Cañellas. ERC qüestiona públicament la independència del TSJB i considera molt greu la decisió presa per la sala civil i penal, previ informe favorable del fiscal Antonio de Vicente Tutor, d'exculpar Gabriel Cañellas d'haver ocultat l'abril de 1.992 al TSJB el seu compte corrent secret a **Inverbroker** obert el juliol de 1.989 i que comptava amb un saldo de 4.166.666 pessetes. Això, al nostre entendre és ocultar informació i dir mentides a la justícia.

Des d'ERC qüestionam, doncs, l'actuació del TSJB que està compost per:

President: Angel Reigosa Reigosa

Magistrats: Alvaro Blanco Alvarez
Francisco Javier Muñoz Jiménez
José Zaforteza Calvet
Juan López Gayá

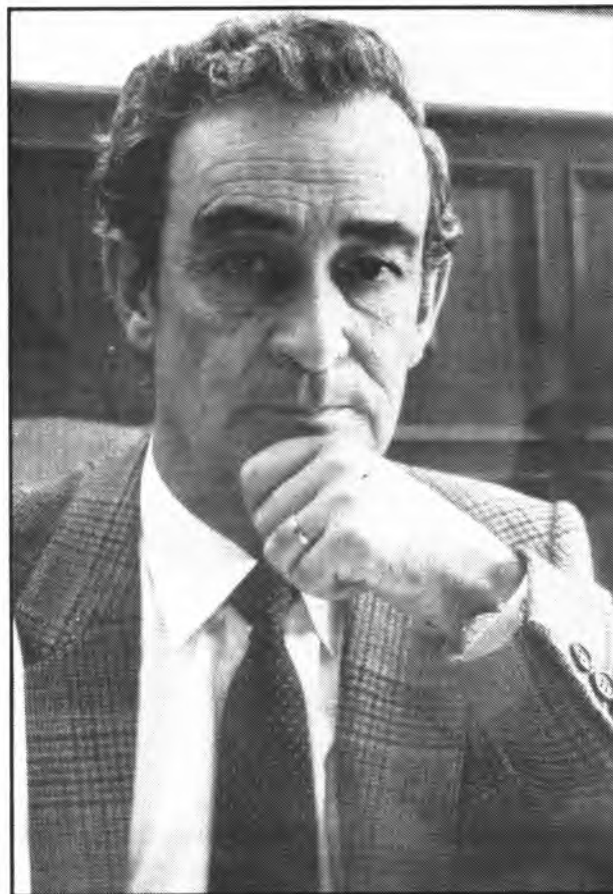
Els jutges no són una casta d'intocables que estan per damunt del bé i el mal. Els jutges són homes i dones de carn i ossos, amb prejudicis, ideologia, errors, debilitats humanes i fides de pota. En un sistema democràtic els jutges són els encarregats de jutjar els actes dels ciutadans. Ara bé, qui jutja els jutges? Quins mecanismes té la pròpia administració de justícia per combatre la corrupció i els abusos de poder que es puguin cometre en nom de la "justícia"? La independència del poder judicial, una de les grans conquestes de la democràcia, no vol dir ésser intocable o incriticable. Des d'ERC exercim el dret inalienable de tot ciutadà a opinar sobre les decisions de la justícia.

Per això volem recordar que el mes de **Maig de 1992**, els mateixos jutges del **TSJB** que ara han exculpat Gabriel Cañellas d'haver mentit a un Tribunal, ja van absoldre el conseller de la Funció Pública del Govern Balear, **Juan Simarro**; i el director general de personal, Melchor Mairata; i van demanar l'indult del secretari general tècnic, Joaquín Legaza, per un delictes de prevaricació que va consistir a afavorir l'esposa del també conseller, Pedro J. Morey, Juana Mª Solivellas. Temps després, el **26 de gener de 1.994**, la Sala segona del **Tribunal Suprem** va tirar per terra la sentència del TSJB i va condemnar el conseller del PP, Juan Simarro, i els altres dos inculcats a la pena de sis anys d'inhabilitació especial per un delictes de prevaricació.

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) opina que les actuacions del jutge Pedro Barceló i del TSJB en el cas **Brokervall-Inverbroker** i d'altres posen en perill l'estabilitat democràtica. Des d'ERC feim un crit d'alerta i un clam a la mobilització de la societat civil per tal d'evitar el corporativisme, la italianització de la justícia i impedir que acabem tenint jutges com **Corrado**

Josep Palou, president d'ERC Illes Balears i Pitiüses. **Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)** ha denunciat el tracte a favor del jutge Barceló a Francisco Berga.

Angel Reigosa Reigosa, president del TSJB. **ERC** ha acusat el TSJB d'encobrir la corrupció del PP a Balears.

Carnevale, el president de la Primera Secció del Tribunal de Cassació italià que durant 1990 des de la seva posició privilegiada va anul·lar quatre-centes setze sentències emeses per jutges de primera i de segona instància contra mafiosos de **Cosa Nostra**. L'any 1986 Carnevale havia alliberat Michele greco, conegut com el Papa de la Màfia. El març de 1991, Carnevale, va anul·lar la sentència del Tribunal d'Apel·lació de Florència que havia condemnat a cadena perpètua el caixer de la Màfia, Pipi Caló, i el seu braç dret, Guido Cercola, per la seva responsabilitat a l'atemptat contra el tren 904 de Nàpols a

Milà i on van morir assassinades setze persones i 266 resultaren ferides. Carnevale era conegut com el "Matasentències" a sou de **Cosa Nostra** i de l'extrema dreta ja que també va alliberar Francesc d'Agostino i Fredrich Schaudinn que havien estat condemnats a 24

anys de presó per l'atemptat amb bomba en un túnel de tren prop de Florència. **Cosa Nostra** va perdre aquest aliat valuós quan a petició del jutge, assassinat després per la màfia, **Giovanni Falcone**, es va introduir per decret la rotació dels jutges de la Cort de Cassació.

EL PAPER DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN LA DENÚNCIA DE LA CORRUPCIÓ

Volem acabar reconeixent públicament la tasca, sovint difícil i no exempta de perills, dels mitjans de comunicació en la investigació i denúncia de la corrupció. Estam convençuts que si avui Mariano Rubio no és governador del Banc d'Espanya, que si Luis Roldán ja no és director general de la Guàrdia Civil i està sota ordre de recerca i captura, que si avui Carmen Salanueva ja no és directora del BOE, etc. és gràcies als mitjans de comunicació. Ho repetim, gràcies als mitjans hem pogut saber els negocis de màquines escurabutxaques creades per Cañellas i Fageda coincidint amb el traspàs de les competències de joc; el xalet que el diputat del PP, Sr. Francisco Gilet, es construeix a Sant Joan sense els permisos corresponents; això per no parlar de Filesas, Naseiros, Palominos, Casinos, Cullells, Sotos-PSV, Ibercorp, etc.

Per tot això, des d'ERC, un partit amb les mans netes, us encoratjam a continuar en aquesta línia.

El problema del PSOE a Madrid amb l'escàndol del GAL, per exemple, o del PP a Balears amb **Brokervall-Inverbroker**, és el mateix, si bé aquest darrer és molt més greu. Ens trobam davant la mateixa pudor irrespirable de corrupció, arrogància, prepotència i abús de poder. Ara bé, la diferència està en el fet que mentre el PSOE a Madrid pressiona de mala manera els jutges Garzón o Bueren, aquí Cañellas no en té cap necessitat perquè l'àrea d'influència del PP arriba descaradament dins els propis tribunals. Aquí el PP no ha de pressionar alguns jutges i fiscals perquè aquests ja es comporten com si fossin infiltrats del PP.

Josep Palou i Mas,
President d'ERC Illes Balears i Pitiüses

Ciutat de Mallorca, a 16 de febrer de 1995

El Rei d'Espanya ha tornat a caure i s'ha espenyat una ma, i això que el seu ofici no és especialment perillós com podria ésser el de picapedrer o de miner.

«S'ha acabat es bròquill»

A causa de l'èxit obtingut des del dia de l'estrena, durant les festes nadalanques i tot el mes de gener, continua durant els mesos de febrer i març al Teatre Principal de Ciutat la nova obra de Xesc Forteza «S'ha acabat es bròquill».

Després de mig segle damunt els escenaris, en Xesc admet que encara se sent nerviós abans de trepitjar l'escenari...

— On te trobes millor —li demanam—, al teatre o a ca teva?

— Des que era petit, es teatre és ca meva. Aquí pas totes ses festes i es dies que no ho són.

— En aquesta darrera obra diuen que ets masculista, que ens dius d'això?

— Home, primer de tot jo me consider femellut, de totes maneres no he pretès posar-me amb ningú, ja que cada casa és un món i cada parella una història diferent.

— Com creus que accepta el públic femení el resultat de la teva nova obra?

— No haurien de confondre les coses. Cada generació tindrà el seu particular punt de vista, la dona de ca seva, les feministes, la que fa feina a fora de casa... totes tendran la seva opinió i totes són diferents.

— Una vegada més veim na Margaluz compartint cartell amb tu. Com la definiries?

— És com de la família. Ens compenetrar tant que a vegades pens que un va unit sempre a l'altre formant un sol cos.

— En què ha canviat la teva vida després de l'ensurt de l'any passat?

— Absolutament en res. Jo faig la meva vida de sempre sense problemes, l'únic que me passa és que me persegueix un metge i me diu que no faci tanta de feina.

— Tens plans per a la continuïtat de la sèrie «Ay Señor, Señor»?

— Si, és clar, però per l'excés de feina no participaré a tots els capítols. Tanmateix compten amb mi.

— Sabem que ets l'actor i el còmic més internacional de Mallorca, tant en les teves etapes amb els Valldemossa com ara que vas amb la teva companyia, i has fet molts d'anys de feina a Barcelona. Quant aniràs a la conquesta del públic català?

— És un tema que mai no m'ha preocupat. M'estim més bolcar-me en el públic balear, ja que ells me corresponen. Estic molt bé aquí, a la meva terra, amb la meva gent, que me dona tot allò que necessit.

— Com veus la quantitat de teatres nous que neixen darrerament a Ciutat?

— Molt positiu, però en teatre, com en tot, res neix ni mor, només se transforma. «Es bròquill no s'acaba mai», com pots veure.

— Per acabar, Xesc, quant veurem la teva pròxima obra?

— Aviat, molt aviat. Ara estic al capdamunt, amb ganes, amb alegria i sobretot amb molta força. Vos promet sorpreses molt agradables. **L'entrevistador**

L'Ateneu Andalusí a Mallorca

Al carrer Capità Cortès de Ciutat, prop del quarter de la Guardia Civil, entrem a una taverna i ens trobam n'Abderraman Cano, un antic conegut, qui ens conta que és l'amo del local, i que el local és la seu de l'Ateneu Andalusí de Mallorca. Ens conta que a l'ateneu són 400 socis, 122 mahometans, 200 cristians i la resta agnòstics. Un lloc on es parla àrab, català, francès i espanyol. Ens conta que per als mahometans tenen una mesquita al carrer de la Samaritana, devora Can Joan de s'Aigo, on van uns 200 practicants. S'hi fan cursos d'àrab, català i espanyol. Tenen tres imams, que són els seus capellans. Mantenen un menjador social per als mahometans sense recursos i una borsa de treball, tant per als fidels com per als infidels. Ara fan el ramadam, que acabarà amb una gran festa-sopar dia tres de març. També tenen un equip de futbollet que juga al camp de la Soledat. Els mahometans de sa Pobla i d'altres llocs de Mallorca, van cap a l'ateneu quan són a Ciutat i allà troben tota classe d'ajuda. En una paraula, comprovam que, en aquest ateneu, s'hi fa una obra social i humanitària digna d'elogi. **Mateu Joan i Florit**

Joan Crexell, en memòria

El passat dia de Nadal de 1994 va morir a Barcelona Joan Crexell i Playà, un prestigiós historiador, escriptor i articulista del nacionalisme català, que havia nascut a la mateixa ciutat l'any 1946. Es va titular en Periodisme el 1972 i des d'aleshores començà a escriure i publicar obres de tipus històric i de signe marcadament nacionalista. A més a més, entre 1972 i 1976 fou portaveu del Servei d'Informació Català (SIC) i coeditor del butlletí mensual clandestí AVUI. Fou detingut i empresonat l'octubre de 1973 arrel d'una batuda policial que va irrompre en una reunió de la permanent de l'Assemblea de Catalunya. Entre 1976 i 1980 milità a Convergència Democràtica de Catalunya i dirigí la seva publicació oficial. A conseqüència de discrepàncies polítiques abandonà aquest partit i no tornà a la militància activa en cap altra formació fins el 1986, quan es presentà com a independent a les llistes d'Esquerra Republicana de Catalunya pel Congrés de Diputats. Va esser director de la col·lecció *La Rella* de l'editorial El Llamp i director del quinzenal *El Llamp* els anys 1984 i 1985, publicat per la mateixa empresa.

La seva gran passió fou la història política i cultural de Catalunya, que el portà a escriure més d'una quinzena de llibres, a més d'altres encara inèdits. Entre aquells cal destacar *Els fets del Palau i el consell de guerra a Jordi Pujol* (1982), *Origen de la bandera independentista* (1984), *El monument a Rafael Casanova* (1985), *La caputxinada* (1987), *El complot de Garraf* (1988) i *Nacionalisme i Jocs Olímpics del 1992* (1994), la seva darrera obra publicada.

Però la vessant menys coneguda de Crexell és la de bibliòfil i bibliògraf. Era un gran col·leccionista de llibres i periòdics antics i moderns especialitzats en Catalunya. El 1977 va publicar *Prensa Catalana Clandestina, 1970-1977*, llibre on recull totes les publicacions d'aquestes característiques dels Països Catalans, tasca que va completar amb l'obra *Prensa catalana clandestina i d'exili: 1917-1938* (1987).

La seva inquietud intel·lectual el portà també a inventariar tots els llibres publicats en català durant una època fosca de la nostra història: la Guerra Civil i els primers anys del franquisme. A conseqüència d'aquestes recerques va escriure, conjuntament amb l'escriptor i historiador Albert Manent, dues obres cabdals: *Bibliografia catalana dels anys més difícils, 1939-1943* (1988) i *Bibliografia catalana: cap a la represa, 1944-1946* (1989). En elles es dona de forma precisa un llistat exhaustiu dels llibres editats en llengua catalana arreu del món. Poc després publicà una altra obra indispensable per al coneixement de la història dels nostres llibres: *El llibre a Catalunya durant la Guerra Civil* (1990), en la qual repertoriava totes les monografies publicades en català arreu del món entre 1936 i 1939.

Crexell era molt meticulós i precís, a més d'un treballador incansable, ja que creia que calia *publicitar* aspectes poc coneguts de la nostra història. Des de mitjans de 1994, tot sol redactava i editava la revista de bibliografia *Papers Grocs* de la qual només trametia 33 exemplars a alguns estudiosos i biblioteques del país, on feia públiques les seves investigacions en aquest camp.

Amb la seva mort, el nostre país ha perdut un historiador important, que, a poc a poc i sense grans escarafalls, va realitzar estudis de caire cultural que encara no han estat suficientment valorats. **Jaume Baró i Queralt**

Nota de la redacció: Durant els anys que va sortir *El Llamp*, vam fer intercanvi amb la nostra revista. Alguns articles d'*El Llamp* sortiren a *S'ARENAL DE MALLORCA*.

EMPRESARIS!

Si us anunciau a L'ESTEL la vostra empresa guanyarà doblers!

ALIANÇA BALEAR
(ABA)

**El partit polític
que desitja la independència
de les Illes Balears.**

Vols esser **candidat** a les properes
eleccions locals i autonòmiques?

Et necessitam per a la defensa d'un dret històric irrenunciable.

C/ Menéndez i Pelayo, 16 - Tel. 53 26 74 - 07460 Pollença

BAR RESTAURANT

Banquets de batejos,
comunions, noces
Son García del Pinar, s/n.
Tlf. 428659 - 428068
Fax 427695. 07007 Coll
d'en Rabassa

RESTAURANTE

Casa Jacinto

C/. Barranc, 20. Tlf.: 40 18 58. Gènova

Rentaduria
SES COL·LUMNES

Rentam en sec.
Francesc Barceló i Combis, 18.
Tlf. 465314. Ciutat

Elèctrica
Garrido

Montatges elèctrics. Estudis i projectes. Il·luminació.
Reis Catòlics, 27.
Telèfons 274926 - 244076. Fax 244076. Ciutat

PODA DE PALMERES

Josep Català
tels. 79 77 25
60 27 20

Restaurant
Cas Carbone

Dimarts
tancat

Ctra. Manacor, Km. 28 - Tel. 64 65 04 - 07230 Montuiri

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners 650 ptes. Cuina mallorquina.
Porcella rostida. Escaldums. Carn torrada.
Camí Vell de Sineu, km. 5. Tlf.: 42 87 12.
S'Hostalot

Celler - Restaurant

C/. dels Pins, 32 (Ca'n Pastilla)
Teléf. 26 52 54 07610 Palma de Mallorca

Restaurant

Binicomprat

Banquets de negocis, noces i comunions.
Carretera de Manacor, km 21'70. Tlf 12 54 11

BAR CENTRAL

Menjars, tapes variades
entrepans
Son especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/. Cardenal Rossell, 80
Tl.: 26 10 39
Coll d'en Rabassa

Foldos

Carrer de Manacor, 121 C.
Tel.: 27 85 18.
07007 Palma de Mallorca

Escola de cuina

ALCARI

Menjats preparats a domicili. Servei a restaurants.
Servei de buffets. Catering service for yachts.
Rafaletes, 1 baixos. Tlf. 700227. Ciutat

C/. Joaquín Verdaguer, 12
Arenal - Tel. 26 67 21
Palma de Mallorca
ESPAÑA

Automòbils
PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12. Tel. i Fax. 600445
Pla de na Tesa.

Tapiceries

Manuel Paniza

Cortines, tresillos, parets, moquetes
Capità Cortés, 16 B. Tlf. 771689. Ciutat

Restaurant

SES COVES

Cuna catalana. Com cada any, feim
calçotada. Reservau taula. Aprofitau per
visitar els conves de Gènova.
C/. Barranc, 45. Reserves al tlf. 402387
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

L'ESTEL

de Mallorca

El diari dels mallorquins

**NO BAIXI
A PALMA**

**Rotulos
Arenal**

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR

DEL CARTELL MES SENCILL AL
RÈTOL LLUMINÓS MES COMPLEXE

... y a preus
de s'Arenal
C/. TRASIMÈ, 58 - S'ARENAL
☎ 74 32 62

Llet del dia, llet pasteuritzada,
llet amb cacau, suc de taronja.
Preu per preu, comprau
productes mallorquins.
Demanau-los a la vostra
botiga o supermercat habitual.
Hort de Can Sastre.
Tlfs. 26 38 14 - 49 11 51. Fax 491801

**ELS MIRACLES D'EN
JAUME JOAN BOVER!**

Les mans que curen
Donam massages
biomagnètics a deportistes
C/. Joan Alcover, 10, entresol
Tlf.: 46 44 00. Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Aquests anuncis poden ser remesos a la nostra redacció, Camí Pedreres 132. Tel. 265005 i a totes les agències de Publicitat.
Cada paraula, 20 pessetes.

BORSA INMOBILIÀRIA

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. 8.000.000 de pessetes. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m2 a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel 26 12 55.

Lloguer de local de 2.000 m a la plaça dels Nins, 17, de s'Arenal. Tel. 261203.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 pessetes. Traspàs, 1.200.000. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'ARENAL, venc pis, 3 habitacions, bany, cuina, dues terrasses... A la zona de la plaça de les verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urbanització Galatzó. Tel. 671419.

Sant Joan, es ven casa en perfecte estat de conservació; 4 habitacions, cuina, bany, sala-menjador, sala, corral amb cisterna. Tel. 29 60 95 i 56 00 24. Joan-Lluís Gayà.

Bonik terreny a Lluçmajor (Camí d'Alicanti). Cantó 11 m. caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat, llum i telèfon. Tel. 450994. Preu a convenir.

PERRUQUERIES

BLANCA Perruquera. Gran General Consell, 36 - S'Arenal. Tel. 265109.

MAKA Perruquera. Pedicura i manicura. Botònic Germà Bianor, 19. Tel. 260756.

ANIMALS DE COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16' 0-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc motor fora borda, nou un Johnson de 14 cavalls. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres d'espessor amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 79 49 03.

Venc motor "Mercuri", foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tels. 753033 i 755460.

Venc una taula escriptori, blanca, de fòrmica nova. Ideal per una habitació d'una nina o nin. 5.000 Ptes, i en val 10 000. Demanar per Malena, tel. 41 05 42.

Gran oportunitat: es ven ordinador nou, sense entrenar, a meitat de preu o preu a negociar. Tel. 27 79 90, Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. 262772.

Venc Compacte, inclou pletina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel 42 76 47.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 53 44 55, o bé veniu Pollença, a "La Punta", cra. del Port.

Venc grup Electrògen dièsel, 3 Kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, perfecte estat. Tel 59 16 33

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 603096-795071.

Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, bon estat i preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze toms de l'"Enciclopèdia Estudiantil" que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic, marca Sanyo. Tel. 264 259.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per a excursions i altres activitats (cinema, prendre un cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apartat de correus de Palma 1792.

Pensionista del comerç. Tenc pis, cotxe, terres, molt atractiu, conservat i sa. Desig conèixer senyora o senyoreta garrida, culta, neta i formal. 540586.

Propietari de restaurants, vidu, alt i fort, de 58 any. Desig amistat amb senyora o senyoreta sana i atractiva a qui agradi viatjar, ballar... 719534.

Metge especialista, 34 anys, alt, plantós i agradós. M'agradaria entaular amistat formal amb senyoreta culta, atractiva, amorosa. 717354.

Senyor casat de 45 anys. Alt i plantós amb negoci d'immobiliàries. Desig conèixer senyora o senyoreta amb fins formals. Me vull separar. 719534.

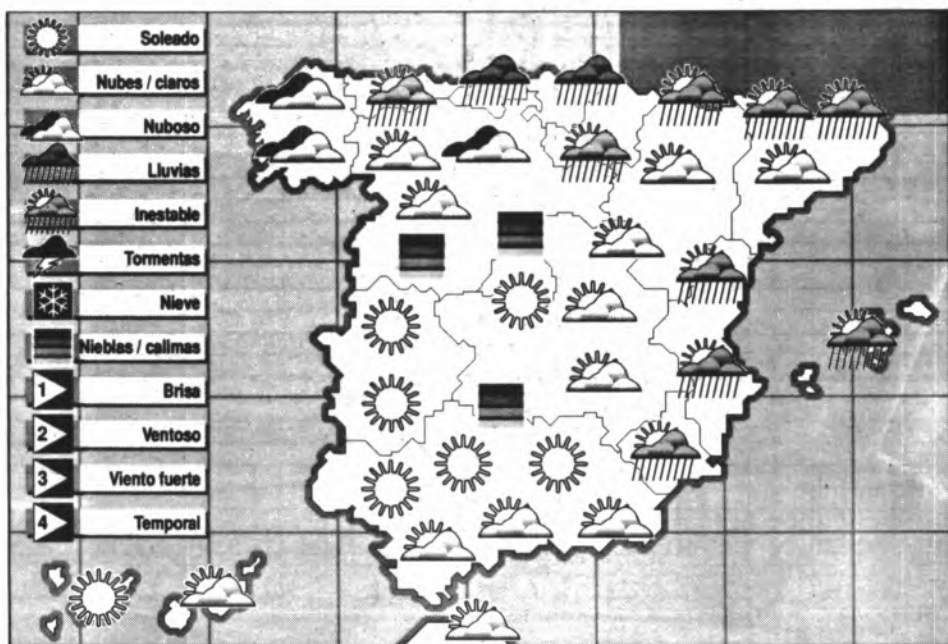
Cuiner de primera separat amb 52 anys, alt, fort i molt alegre. M'agrada viatjar, la pintura, la música, la natura, els nins. Si tens entre 30 i 50 anys, crida'm al 717354.

Oficial electricista. Tenc un alt càrrec en una bona empresa. Ingressos elevats, estalvis, pis, cotxe. Desig conèixer senyoreta formal. 719534.

Separat de 59 anys, empresari del calçat; desig conèixer senyora o senyoreta per formar una nova família. 719534.

Fadrí de 30 anys amb empresa de camions. Desig entaular amistat amb fadrina de 18 a 30 anys. 717354.

Fadrí alt i fort, jove i plantós. Tenc un taller d'electrònica i TV. Grans ingressos i bon futur. Desig una amistat molt formal. 717354.

L'Espanya castellana i imperial se desfà ràpidament. La setmana passada va ploure a les nacions sotmeses. Va ploure a Galícia, Asturies, Auskadi, Aragò, Països Catalans i fins i tot a Múrcia que si el rei en Jaume no l'hagués deixada en herència a la seva filla casada amb el rei castellà, també seria catalana. L'Espanya castellana se mor de set i de misèria. Si no fos dels doblers que sen duen de les colònies perifèriques ja haurien hagut d'abandonar la terra. L'Espanya castellana seria un desert.

OPTICA CIUTAT

CARRER MANACOR, 63
Tel. 46 37 77
PALMA

Forn de pa i
croissanteria
Fruits secs
IRIS
Pérez Galdós, 31
Tl. 460002. Ciutat

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom: _____ D.N.I. _____
Cognom: _____ TEL: _____

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó.
- Usau lletres majúscules.
- Escriviu dins el requadre el text.

Ompliu aquest cupó i envieu-lo a:
S'ARENAL DE MALLORCA: Camí de les Pedreres, 132 — 07600 —
SES CADENES DE S'ARENAL

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
**ELÈCTRICA
NYEGOS**
Jaume Balmes, 45
Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Fadrí de 34 anys. Alt i agradós. Tenc un taller de mecànica i molt de futur. Cerc la meva mitja taronja. 719534.

Mare fadrina de poble amb una filla de 2 anys. Desig conèixer jove per formar família amb la meua filla i jo. Te faré feliç. 717354.

Jove agricultor amb molta terra. Som enginyer agrícola. Desig formar família amb fadrineta intel·ligent. 717354.

Fadrinell-lo que fa feina a EMAYA amb bons ingressos i bon esdevenidor. Vull una amistat sana amb fadrineta amorosa, garrida, sincera i formal. 719534.

Divorciat de 51 anys, alt i fort. Especialista en maquinària de fusteria amb negoci propi. Bons ingressos. Desig torbar la meua mitja taronja. 540586.

Agricultor de 67 anys amb terra pròpia. Desig conèixer senyora a qui agradi viure a fora vila amb molts d'animals. 717354.

Jove administratiu separat sense problemes familiars. Feina fitxa, bon sou, pis, cotxe, terres, estalvis. Desig entaular amistat amb senyoreta intel·ligent. 540586.

Senyor divorciat, alt i fort de 56 anys. Faig feina a arts gràfiques i tenc bon sou, estalvis, pis, terres, cotxe. Cerc l'amor de la meua vida. 540586.

Si ests al·lota fan del roc català, telefona al 820501 i demana per Toni.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 k, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept hàndicap físic. Escriure a: Apartat de correus 41-46240. Carlet (València).

Separat de 30 anys, alt, amb uns quants negocis de peix, desig conèixer senyoreta o senyora atractiva per a formar parella. 719534.

Separat de 35 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Desig formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, de 63 anys. Cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Desig formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. 30-45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Desig conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Desig contactar amb senyora o senyoreta de 18 a 34 anys a fi de donar-li tot el meu amor. Tenc tot allò que és necessari fer fer-te feliç. Joan Lluís Femenines. C/ dels Mariners, 13-2. 07410 Port d'Alcúdia.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Desig entaular amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys. Cultura superior, amb molts de béns i estalvis. Ben conservat, fort i sa. Desig conèixer senyora amorosa, culta i formal. 547354.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel. Cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja. Que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys. Agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Desig amistat formal amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys. Alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Desig conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Desig formar una família plena d'amor. Crida'm. 717354.

Fadrí de 22 anys. Agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

Si estau tot sols, veniu i trobareu parella
Gran Prix Master a la qualitat Europea Gabinet Matrimonial

Av. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel.: 71 95 34.
Ciutat de Mallorca

Jove de 28 anys. Tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics; desig conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Desig amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat 1792 - 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

SERVEIS PROFESSIONALS

Necessit assistenta d'una quarantena d'anys. Feina tot l'any. Tel. 263814. Joana Maria.

Reparacions de TV - Vídeos - Audio - Antenes TV. Tel. 753580

BUGADERIA LLITERMA. Autoservei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. Carrer Virgili, 17. Tel. 26 63 31. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Dièssel i gasolina. Carretera de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·lari.

Jove que fa feina els matins, cerca feina pels horabaixes. Tel. 297067.

PLANXISTERIA, pintura, mecànica. Taller "SAN FRANCISCO". Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·lari.

PNEUMATICS SON FERRIOL, equilibrats de rodes, canvi de rodes i pegats, alineació de direccions assistida per ordinador. Avinguda del Cid, 73. tel. 42 75 53 Son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs, d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

ZEN-SHIATSU, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Telèfon: 265005

Persona cerca feina per fer a casa; mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 29 70 67.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines coixins etc... Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

TELEVISORS, vídeos, radio-cassettes, arreglam. ELECTRONICA J. GARCIES. Carrer Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'En R·assa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

GABINET DE PSICOLOGIA: Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193

BORSA DEL MOTOR

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

SI DESITJA UN COTXE nou de la nostra gamma, vingui i en parlarern. AGENCIA OFICIAL RENAULT. Tel. 413867 - Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Universitària fa classes de repàs, d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 pessetes l'hora. Tel. 243742.

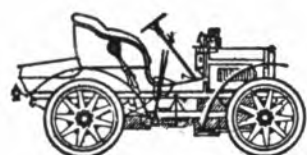
Cursos d'expressió corporal 1994. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Ap. 1022 Castelló 12005. Tel. 964-207607 (secció d'ensenyament).

Tallers RISEMA

REPARACIÓ I SERVEI MATAS

Reis Catòlics, 33 D - Tel. 27 23 25 - 07007 Palma de Mallorca

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

Genocidi contra la nació catalana (VI)

Prohibició pel bisbe Diaz de Gomara dels ornaments litúrgics dits gòtics, com a separatistes

A l'Església de Catalunya, abans de la Guerra d'Espanya, el moviment de renovació litúrgica havia pres una extraordinària puixança, tant en el camp del cant gregorià com en la participació del poble en els actes de culte, i també en la renovació dels ornaments litúrgics, amb la utilització dels ornaments "gòtics".

Aquest moviment litúrgic durant la dictadura del general Primo de Rivera havia estat titllat de "separatista".

És natural, doncs, que el nou bisbe Diaz de Gómara, endut pel seu zel "espanyolista", prohibís que a la diòcesi de Barcelona continuassin essent confeccionats els esmentats ornaments gòtics. Aquesta prohibició consta en una instrucció oficial que el *Correo Catalán* presentava sota aquests titulars: "Instrucción del señor obispo sobre la confección de ornamentos sagrados. Queda prohibida la confección de los llamados 'góticos'".

El bisbe Diaz de Gomara ordena que en tots els actes oficials del seminari de Barcelona sigui usat exclusivament el castellà per professors i alumnes. A més, ordena que el llatí sigui pronunciat "a la española"

El 30 de setembre de 1939 era inaugurat el curs al Seminari Conciliar de Barcelona.

El diari *El Correo Catalán* donava aquesta versió dels discurs pronunciat pel bisbe Diaz Gomara: "En párrafos elocuentes y sentidos exhorta a los seminaristas a que amen a España, nuestra patria, no por imposición, sino por convicción; a que sean obedientes a sus profesores y superiores; a que se hagan hombres de oración, a que aprovechen en los estudios para ser dignos ministros de Dios que los llama al sacerdocio; a que de todas estas gracias se hagan merecedores por su amor a la Virgen María, nuestra celestial Madre."

"El discurso del Excmo. Doctor Diaz Gomara, atentamente oído, puso en todos los ánimos, con palabra paternal i efusiva, aquel optimismo que lleva a grandes acciones cuando cae sobre corazones jóvenes, dispuestos a servir a Dios y a España en el augusto ministerio sacerdotal."

L'opinió d'un canonge falangista i "espanyolista" sobre la desaparició de la llengua catalana

Mentre el bisbe Diaz de Gomara i la censura civil imposaven el silenci a la immensa majoria dels sacerdots de la diòcesi de Barcelona, que es mantenia fidel al poble català, un canonge barceloní, que s'havia fet famós pel seu "españolismo" i per declarar-se falangista, expressava la seva opinió sobre el que anomenava "la pluralidad de lenguas" i exposava el programa que calia seguir; i que, de fet, era seguit pel titulat *Estado Nacional Sindicalista* per tal de destruir per sempre la cultura en llengua catalana.

A continuació transcrivim alguns dels paràgrafs de l'escrit d'aquest canonge, publicat al diari falangista de Barcelona:

"EL ESTADO NACIONAL FRENTE AL PROBLEMA DE LA PLURALIDAD DE LENGUAS, por José Montagut Roca, canónigo."

"Examinado serenamente el hecho de la secesión espiritual en las regiones bilingües, la lógica nos exige señalar las rutas que ha de trazarse el Estado Nacional Sindicalista para reanudar con eficacia la interrumpida compenetración espiritual de las tierras hispánicas, demasiado orgullosas de su idioma y de su sangre."

"(...)"

"El maestro que en todas partes deberá sentirse español con orgullo —porque es una de las pocas cosas serias de que se puede uno envanecer en este mundo (José Antonio)— lo habrá de ser, y calificado, en las tierras bilingües, para que pongan todo el empeño en que los escolares aprendan con la mayor perfección posible, no sólo la teoría gramatical de la

(Textos que ho demostren)

Extret del llibre de Josep Benet Catalunya Sota el franquisme

lengua castellana, sino su uso racional i conveniente."

Passats dos anys de la conquesta de Barcelona, el bisbe Diaz de Gomara continua utilitzant l'Església com a instrument de propaganda del règim franquista

Podia semblar que el bibe Miguel de los Santos Diaz Gómara, una vegada passats els primers mesos de la conquesta de Barcelona, moderaria el seu zel "españolista" i franquista, així com les seves disposicions contra l'ús de la llengua catalana a l'església de la diòcesi de Barcelona. Tanmateix no s'esdevingué pas així. Dos anys després de la seva arribada a Barcelona, en començar l'any 1941, amb motiu de l'organització d'una missió general a la ciutat, el bisbe Diaz de Gómara encara s'expressava en els termes que apareixen en la notícia següent, apareguda a la premsa de Barcelona: "En la tarde de ayer tuvo efecto con extraordinaria solemnidad el acto inicial de la Santa Misión con el entusiasmo y magnífico recibimiento de que fueron objeto los PP. Misioneros que predicarán en esta ciudad. Al acto asistió una enorme multitud de fieles."

"(...)"

"Seguidamente el Excmo. y Rdm. administrador apostólico de la diócesis, doctor Diaz de Gómara, ocupó la sagrada cátedra, en la que pronunció el sermón de bienvenida a los padres misioneros, en el que con palabras emocionadas invocó a Barcelona, ciudad católica por excelencia, a pesar del trágico paréntesis de la dominación de los rojos, huídos ante la amenaza de la espada redentora del Caudillo, que recobró Barcelona para la Iglesia i para España."

Aquesta missió general a la diòcesi de Barcelona fou predicada exclusivament en llengua castellana, i la majoria de predicadors foren enviats de terres no catalanes, homes que ignoraven del tot la psicologia del poble català i, naturalment, la seva llengua i les seves tradicions. Va ésser una predicació feta a un poble vençut, en la llengua dels vencedors de la guerra d'Espanya.

El nomenament sistemàtic de bisbes no catalans a les principals diòcesis de les terres de llengua catalana

Algú podria creure que el nomenament, l'any 1939, d'un bisbe d'esperit bel·ligerant i anticatalà, com el doctor Miguel de los Santos Diaz de Gómara, per regir la diòcesi de Barcelona, va ésser un fet excepcional i que l'escàndol popular que la seva actitud bel·ligerant i anticatalana va provocar va fer adonar el Vaticà que calia rectificar el sistema de nomenaments episcopals a Catalunya.

Tanmateix no s'esdevingué així. Al contrari: el Vaticà, d'acord amb els desigs del govern del general Franco, continuà proveint les diòcesis de les terres de llengua catalana amb bisbes no catalans, d'esperit bel·ligerant i adversaris a la llengua i la cultura de Catalunya.

En un important document publicat els anys cinquanta, a Ginebra, per un grup de catòlics catalans, que va circular clandestinament per Catalunya, hom pogué llegir la següent afirmació: "El nou règim espanyol, instaurat el 1939 pels vencedors de la guerra civil, s'han servit abastament de l'Església per a la descatalanització de Catalunya."

"Sobretot des de l'acord del 7 de juny de 1941 entre la Santa Seu i el Govern espanyol —incorporat al Concordat de 1953 (art. 7)— que concedeix a aquest darrer el privilegi de "patronat" —que amb un cert eufemisme hom anomena "presentació"—. Aquest privilegi deixà pràcticament en mans de l'Estat

espanyol la tria i elecció dels nous bisbes. Des d'aquell moment les principals seus de les terres catalanes — Barcelona, València, Tarragona, Mallorca i Lleida— foren sistemàticament ocupades per bisbes no catalans i políticament fidels a la línia del Règim".

Aquests nomenaments episcopals, de caràcter colonial, en les diòcesis de Catalunya, van ser aprovats pel Vaticà, malgrat les protestes de la clerecia i del laïcat catalans.

A més, el Vaticà, l'any 1953, va acceptar de subscriure el Concordat amb l'Estat espanyol franquista, sense que hi constàs el reconeixement del dret de l'Església a utilitzar la llengua dels grups minoritaris (catalans, gallecs i bascos) en la catequització i el culte; i així, el Vaticà se subordinà als interessos del franquisme i féu una excepció a la reivindicació d'un dret que el Vaticà ha exigít que constàs en tots els concordats anteriors, per exemple amb Romania (1927), Lituània (1927), Itàlia (1929), Alemanya (1933) i Portugal (1940).

A la diòcesi de Barcelona, l'any 1943, cessava després de quatre anys d'actuació bel·ligerant i anticatalana el bisbe administrador apostòlic Miguel de los Santos Diaz de Gómara. Era substituït pel doctor Gregorio Mondrego Casaus, bisbe titular d'Ezani i "provicario general castrense".

Aquest bisbe, també no català, desconeixia totalment la diòcesi que anava a governar, la llengua, la història i els costums. Durant el seu llarg pontificat, no va arribar a aprendre mai la llengua del país. Fou substituït pel doctor Marcelo González Martín, tampoc català, el nomenament del qual, pel febrer de 1966, va provocar una reacció violentíssima entre el poble de Catalunya, que examinarem més tard.

Igualment s'esdevingué en les seus arxiepiscopals de Tarragona, València i a la Ciutat de Mallorca.

Les primeres mesures d'aquests bisbes no catalans foren imposar en castellà l'ensenyament del catecisme, la prèdica de l'homília, els estudis als Seminaris i les publicacions de l'Església, com els fulls parroquials. I si aquestes mesures no s'aplicaren totalment fou per la resistència de molts de sacerdots catalans que les consideraren il·lícites i antipastorals. I cal advertir que gairebé totes aquestes indicacions contra l'ús del català foren verbals, una prova de la *mauvaise conscience* amb què obraven els bisbes. A més a més, cap d'aquests bisbes forasters no ha après mai seriosament la llengua catalana."

Sota l'impuls d'aquest episcopat —que els catalans anomenen d'ocupació—, algunes ordres i algunes congregacions religioses es distingiren per llur col·laboració en l'obra franquista de descatalanització —i colonització cultural— de Catalunya, especialment algunes de dedicades primordialment a l'ensenyament de la joventut. En algunes d'elles, l'ús de la llengua catalana fou totalment proscriu de la vida de la comunitat, i no solament en públic, ans fins i tot en les converses privades. En algunes comunitats religioses femenines, el fet de sorprendre les religioses parlant entre elles, privadament, en llengua catalana era severament sancionat amb càstigs vexants, com per exemple agenollar-se davant la comunitat i llepar terra. Un criteri força estès en algunes congregacions femenines ha estat el d'obligar a residir les religioses catalanes fora de Catalunya, mentre eren destinades a aquest territori les nascudes a altres terres.

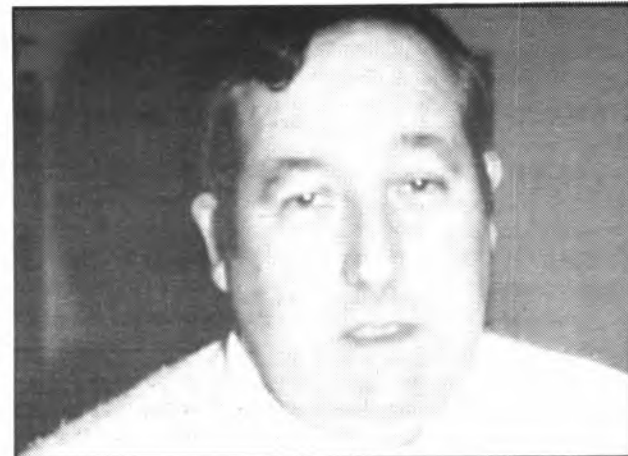
Els bisbes nomenats a Catalunya durant la postguerra, a més de participar activament en la colonització lingüística i cultural, es comportaren com a propagandistes entusiastes del règim franquista en territori català. Hom podria fer una antologia inacabable de textos polítics d'aquest episcopat imposat als catalans. Ens limitarem a reproduir ací només alguns textos suficientment explícits, corresponents a anys molt posteriors a l'acabament de la guerra d'Espanya, per tal de demostrar la persistència d'aquest comportament.

Són les professores i les alumnes de l'Escola de Cuina Alcari, que es troba al carrer de les Rafaletes, número u, telèfon 700227. Ensenyen a fer menjars i els serveixen als menjadors col·lectius, com es ara les escoletes d'infants, a les llars de la tercera edat, als casals de colònies, campaments. Els serveixen als restaurants i cafeteries. Tenen un servei de *buffets* per a aniversaris, batejos, comunions, noces, sopars a cases d'amics. servei de plats preparats per a aquelles persones ocupades, famílies que treballen, per als qui no els agrada cuinar, per als qui volen més temps lliure, per aquest dia concret... Un *catering service* per lots. Fan cuina tradicional, nova cuina, cuina vegetariana, cuina mallorquina, cuina espanyola, cuina internacional i la fan amb productes de la temporada, elaboració casolana, servei higiènic, bona organització i amabilitat en el servei. És una bona oferta, bona relació qualitat-preu. Telefonau al 700227 i us en convencereu.

Na Maribel Bibiloni, té deu anys. Fa un parell de mesos que reb classes de dibuix i de pintura i ja és una jove promesa. Dibuixa al carbonet i pinta a l'acquarela. Les pintores Maria Horrac i Teresa Mates, diuen que és una nina que arribarà lluny en el camp pictòric.

En Manolo González és l'amo de la cafeteria-restaurant Iris, al carrer Pérez Galdós de Ciutat. Despatxa berenars a 200 pessetes i menús a 700.

En Pep Sans, relacions públiques de les Bodegues Josep Ferrer de Binissalem, amb gent coneguda de la restauració mallorquina.

Jesús Cosin és l'amo del restaurant pizzeria Cas Bomber de la Soletat. El frit, el tumbet, el xot al forn i l'anfós a la mallorquina són l'especialitat de la casa. També fa plats preparats per endur-sen. A la carta se pot menjar per unes 1.500 ptes., el menú en val 700.

Són els amos dels productes Jaromillo a Mallorca. La seva família té una matança a Burgos fa una quarantena d'anys. Ells distribueixen a Mallorca; el seu logotip és la bandera mallorquina. La seva especialitat, la *morcilla* d'arròs o de ceba i els xoriços de Burgos. Tenen el magatzem a Can Pastilla.

En Pep Montserrat és l'amo de la cafeteria-restaurant Lunar, al carrer Pérez Galdós de Ciutat. Fa menús casolans molt bons a 700 pessetes.

És en José Rodríguez Fuster, nascut a Caibarien (Cuba) l'any 1946. El seu padrí, Vicenç Fuster, va emigrar a Cuba a principis de segle, allà es va casar amb n'Antonia Veiga. Ara, en José Rodríguez Fuster, que és ceramista i ha fet exposicions a diferents llocs d'Amèrica i d'Europa, vindrà a exposar a Mallorca. Li agradaria conèixer els seus cosins mallorquins, als quals no coneix ni en sap res. Si algú pensa que és de la seva família, pot telefonar a en Pedro Martínez Oliva, de Seguretat Martínez, al telèfon 771112.

Són els amos joves de la pastisseria Pomar, a Campos, que exposaren els seus productes a Alimentaria '95. Tenen sucursals al carrer Aragó i al carrer de Santa Maria del Sepulcre, a Ciutat.

En Miquel Vives i en Pep Aller de Formatges sa Talaia, de Llucmajor, exposaren els seus productes a Alimentaria '95.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Família Crespi (club tercera edat). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins hem de votar. Unió Mallorquina de na Maria Antònia Munar.

Jacinto Pecos (forner). No és just. Yo soy castellano-parlante però considero que las autoridades mallorquinas no han cuidado la lengua, las costumbres ni los productos mallorquines. Hay que votar partidos nacionalistas como ERC.

Sebastià Romaguera (mecànic). Injust. Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar partits mallorquins.

Enric Iglesias (fotògraf). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar Els Verds.

Lutgarda Vázquez (Bar Coral). No és just. No demuestran querernos mucho estos del PP y del PSOE. Hay que votar partidos como UM, que defienden los intereses de Mallorca.

Maria Urrea (Forn Dulcinea). No és just. Aquests del PP i del PSOE no van bé. Hem de votar PSM.

Mirta Ruiz (Mercat de Llevant). Injust. El Gobierno Balear no da oportunidades a la lengua mallorquina. Hay que votar partidos mallorquines, partidos que defiendan Mallorca.

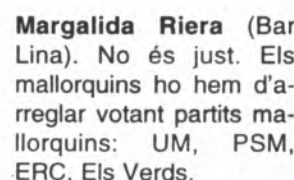
Joan Bartolomeu-Santi Susaeta (rotuladors). Injust. No ens estimen gens aquests del PP i del PSOE. Hem de votar ERC.

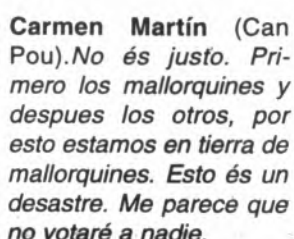
Membres del Club de la Tercera Edat de la Soletat. Injust. Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar UM.

Jerònia Serra (Mercat de Llevant). No és just. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar UM, ERC o PSM, que ens donaran una mà.

Margalida Riera (Bar Lina). No és just. Els mallorquins ho hem d'arreglar votant partits mallorquins: UM, PSM, ERC, Els Verds.

Carmen Martín (Can Pou). No és just. Primero los mallorquines y despues los otros, por esto estamos en tierra de mallorquines. Esto es un desastre. Me parece que no votaré a nadie.

Llacint Solozabal (Can Figa). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar nacionalista: PSM, ERC, UM.

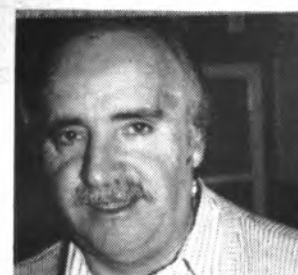
Manuel Ibarra (botiguer). No és just. Estos del PP y del PSOE no quieren a los mallorquines. Hay que votar nacionalista: PSM, ERC, UM.

Tòfol Salom (mecànic). No és just! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Això són partits entreveats de foraster encara que estiguin composts per mallorquins. Hem de votar UM.

Pere Morro (Pintor de paissatges). No és just. Només s'estimen a ells mateixos i als seus interesos aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar als nostres: PSM o UM.

Màximo Gomez (barber). No es justo. Esto es una discriminación a los mallorquines. Yo defiende la igualdad. No os quieren estos del PP i del PSOE que mandan. Hay que votar nacionalista. PSM, ERC, UM.

Catalina Vidal (Bar Calvo). No és just. Gens ni mica ens estimen aquesta gent del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

Pere Rigo (impresor). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. He de votar partits mallorquins.

José Cerezales (Esport Modes). Que va a ser justo! Estos del PP no nos quieren. Hay que votar nacionalista: UM, PSM, ERC.

Tòfol Rosselló (planxista). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar per la independència. Hem de votar ERC.

Maria Vives (fornera). Els mallorquins ens hem deixat invadir. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. He de votar en Pere Sàmpol del PSM que és dels nostres.

Antoni de les Heras (botiguer). Injust. Aquests del PP i del PSOE només s'estimen a ells mateixos. Jo no crec en els polítics.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

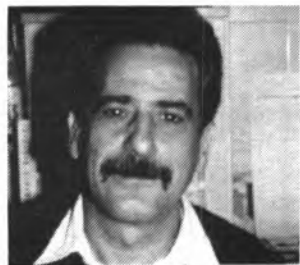
Elisabet Pons i filla (Llenceria Pitt). No és just. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar partits nacionalistes d'aquí: UM, PSM, ERC.

Margalida Ferragut-Joana Llabrés (botiguera). Molt malament. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits nacionalistes: ERC, PSM o UM.

Susana Ramis (Lottusse). Injust. Així demostran la seva estimació els qui ens comanden. Hem de votar partits nacionals mallorquins.

Victoriano Ramos (Bar Cambio). Injusto. Estos del PP no nos quieren. Hay que votar UM.

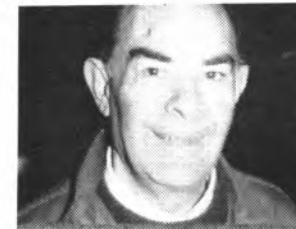
María Sánchez (bar Valencia). No es justo. Estamos en Mallorca. Estos que mandan no nos quieren. Votaré partidos mallorquines.

Rafel Joan (Conspont). No, no és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar PSM.

Antònia Crespí (bugaderia). No, és ben injust això. Aquests del PP no estimen la nostra llengua. Hem de votar partits mallorquins.

Jaume Adrover (mecànic). Ben malfet! No gens ens estimen aquests del PP. Votaré UM.

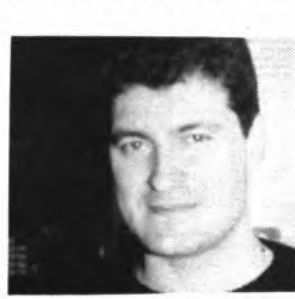
Loly Giménez (Caprichi). Injust. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen gens. Unió Mallorquina o Els Verds hem de votar.

Caterina Palmer (pollastres a l'ast). No és just. Gens ni mica ens estimen aquests del PSOE que comanden. Hem de votar els mallorquins d'UM o del PSM.

Antònia Vallès (tintoreria). No és just. No ens estimen gens aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

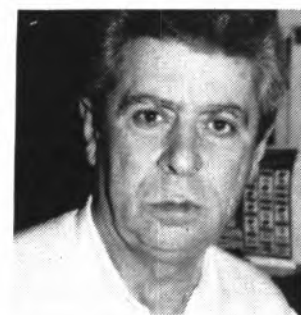
Antoni Ballester (mecànic). Injust. No ens estimen gens aquests que comanden. Hem de votar el PSM, que és dels nostres.

Antonio García (barman). No és just. Joestic a favor de la llengua dels mallorquins. No ens estimen gens aquests que comanden. Hem de votar el PSM.

Rafel Manera (auxiliar d'apotecaria). No hi ha dret! No gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar el PSM.

Juan Jiménez (Bar Alea). Injust. No estimen ningú aquests del PP i del PSOE. La seva butxaca estimen. Hem de votar els nostres: UM, ERC, PSM.

Remei Florit (botiguera). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar UM.

Josep Capità (forner). Injust. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar mallorquí: Els Verds, ERC, PSM, UM.

Guillem Font (empleat). Gens ni mica just és això! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar ERC.

Vicenç Guillem (electrodomèstics). Això no és just. Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar els mallorquins d'UM o PSM.

Joan Ferrer (Toronto). No, no és just. No ens estimen gaire aquests del PP i del PSOE. Hem d'esser com els catalans i votar partits nacionalistes.

Pep Borràs (Borràs Mobles). Injust. El PP i el PSOE no ens estimen. Hem de votar UM.

Marcel Estremera (empleat). No és just. No gens ens estimen aquest del PP i del PSOE. Hem de votar PSM, un partit mallorquí.

Andreu Lladó (Ca n'Andreu). No és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar PSM.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comandes? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

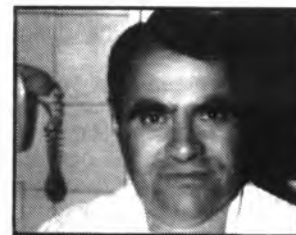
Caterina Font i Patricia Calvo. Molt injust! Gens ni mica ens estimen aquest del PSOE que comanden. Nosaltres tenim carnet del PP, però volem tenir emissores i diaris en mallorquí.

Mercedes Hérnua (L'Artisan). *No hay derecho! La lengua catalana no se debe perder. Estos del PP no nos quieren en absoluto. Hay que votar a los mallorquines de UM, PSM o ERC.*

Maria del Carme Gimeno (Mimosa). No és just. Convé votar PSM, ERC o UM. El PP i el PSOE no ens estimen.

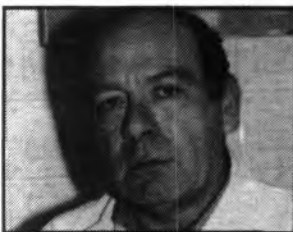
Miquel Sureda (Torrat). No és just en absolut! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Jo votaré Els Verds o ERC.

Abderraman Cano (Ateneu Andalusi). *Injusto. Tanto el PP como el PSOE van contra los intereses de los mallorquines, y contra los intereses de las minorías culturales y lingüísticas que aquí habitan. Hay que votar partidos mallorquines, partidos que defiendan a las Baleares.*

Juan Carlos Alvarez (La Luna). *Injusto e ilógico. Estos del PP que madan en las Baleares no protegen la lengua de aquí. Hay que votar los partidos de aquí; UM, PSM, ERC.*

Faustino Garcia (carnisser). *Esto es una barbaridad! Estos del PP no quieren a los mallorquines. El que dice que lo suyo es malo, no tiene vregüenza, dice el refran. Conviene votar partidos mallorquines.*

Maria Aguiló (Mila). No és just. Els qui comanden no ens estimen. Els qui vénen de fora ho tenen tot. Nosaltres, a pagar i a callar. Hem de votar els nostres, els d'UM, i deixar de banda els partits forasters.

Miquel Gelabert (sabateria). Això no és just. Aquests del PP i del PSOE són de Madrid. Hem de votar els nostres. Els d'Unió Mallorquina.

Maria Vich (merceria). Injust. No pareix que estiguem a ca nostra. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar UM.

Segona mare

Déu vulgui, amics,
que no sigui com pretenen fer
contra la nostra llengua musical.
Nosaltres, rai, n'hem fet
la nostra segona mare.
Bé sabem que tirans castellans
la van condemnar a mort,
ara fa uns tres-cents anys.
Però tant viu ací que allà;
la usen com a eina de justícia—
tant prest els seus eixerits mots
pertot ressonen;
i per ella, brunzen, refilen;
i, si Déu vol,
molts lustres encara
hi passaran, brunziran
i refilaran.
El poble fidel a sa mare,
serà mallorquí, català sempre!
i espanyol jamai!

L'ESTEL

de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom:

Carrer:

D.P.

Població: Tel.:

M'interessa una subscripció:

ANUAL 3.000 PTS.

Rebut domiciliari a un banc

Banc:

Direcció:

N.º entitat: N.º suc.:

Compte n.º:

Firma

Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca

Llet Mallorquina, una marca de llet campanera que irrop amb força dins el mercat illenc.

La ramaderia i fàbrica de llet de s'Arenal va tenir la millor paradeta a Alimenta'95, vaca inclosa.